

Suradnja dječjeg vrtića i lokalne zajednice: primjeri dobre prakse iz Hrvatske i Norveške

---

Janković, Mirna

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Rijeci, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:189:703118>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom](#).

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-26**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the University of Rijeka, Faculty of Teacher Education - FTERI Repository](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI

Mirna Janković

Suradnja dječjeg vrtića i lokalne zajednice: primjeri dobre prakse iz
Hrvatske i Norveške

ZAVRŠNI RAD

Rijeka, 2024.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
UČITELJSKI FAKULTET U RIJECI
Preddiplomski sveučilišni studij Rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Suradnja dječjeg vrtića i lokalne zajednice: primjeri dobre prakse iz
Hrvatske i Norveške
ZAVRŠNI RAD

Predmet: Pedagogija ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja

Mentor: Lucija Jančec, doc.dr.sc.

Student: Mirna Janković

Matični broj: 0299015700

U Rijeci, rujan, 2024.

Zahvale

Najviše se želim zahvaliti mojim sestrama Mireli i Rajni te dečku Rajku za pružanje podrške tijekom cijelog mog studiranja. Hvala vam za slušanje svih mojih nedoumica, žalopojki i ohrabrivanje.

Posebno se zahvaljujem i mojim roditeljima te djedu i baki bez čije ljubavi, podrške i odricanja ne bih bila tu gdje jesam.

Jedno veliko hvala mojim prijateljicama Ivani, Antoneli, Marini, Magdaleni, Ani i Tini što su uljepšale i uveseljavale dane na fakultetu i izvan njega.

Zahvaljujem se i mojim prijateljicama Nikolini i Emiliji što su mi i za vrijeme pisanja ovog rada „davale vjetar u leđa“ i bodrile me.

Zahvaljujem se svojoj mentorici doc.dr.sc. Luciji Jančec na mentorstvu, na pomoći, podršci i sugestijama u izradi ovog završnog rada.

SAŽETAK

Cilj rada je prikazati učestalost i oblike realizacije suradnje ustanove ranog odgoja i lokalne zajednice. U radu će se opisati značajke, mogućnosti, dobrobiti i način komunikacije u suradnji odgajatelja pri organizaciji posjeta djece dionicima iz lokalne zajednice (muzeji, pekara, vatrogasci i sl.), u dvije zemlje, u Hrvatskoj i Norveškoj temeljem provedbe intervjua. Za provedbu kvalitetne suradnje lokalne zajednice i dječjih vrtića od velike je važnosti obostrana komunikacija između odgajatelja i suradnika lokalne zajednice. Suradnja dječjeg vrtića i lokalne zajednice može doprinijeti upoznavanju djetetove okoline što je propisano u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. Za razliku od hrvatskih, norveški se dječji vrtići ističu po mnogobrojnim suradnjama s lokalnom zajednicom te nude primjer efikasne organizacije suradnje. Provedeni intervjui su pokazali da su djeca iz obje države zainteresirana za institucije u lokalnoj zajednici, a odgajatelji iz obje zemlje kao podržavatelji njihovih interesa.

Ključne riječi: lokalna zajednica, suradnja, odgajatelj, kompetencije

SUMMARY

The aim of the work is to show the frequency and forms of realization of cooperation between early childhood education institutions and the local community. The paper will describe the features, possibilities, benefits and the way of communication in the cooperation of educators when organizing visits of children to stakeholders from the local community (museums, bakeries, firefighters, etc.), in two countries, in Croatia and Norway, based on conducting interviews. Mutual communication between educators and associates of the local community is of great importance for the implementation of quality cooperation between the local community and kindergartens. Cooperation between the kindergarten and the local community can contribute to familiarizing the child with the environment, which is prescribed in the National Curriculum for early and preschool education. Unlike Croatian kindergartens, Norwegian kindergartens stand out for their numerous collaborations with the local community and offer an example of an efficient organization of cooperation. The conducted interviews showed that children from both countries are interested in institutions in the local community, and educators from both countries support their interests..

Keywords: local community, cooperation, educator, competences

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. VAŽNOST KOMUNIKACIJE U OSTVARIVANJU SURADNJE.....	2
2.1. Vrste i proces komunikacije	2
2.2. Važnost komunikacije za odgajatelja	4
3. LOKALNA ZAJEDNICA I DJEČJI VRTIĆ	7
3.1. Dobrobiti lokalne zajednice za dječji vrtić	7
3.2. Lokalna zajednica i dječji vrtić	7
3.3. Lokalna zajednica u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje	8
4. DJEČJI VRTIĆI U NORVEŠKOJ	12
4.1. Norveški dječji vrtići i kurikulum.....	12
4.2. Obrazovanje odgajatelja u Norveškoj.....	16
4.3. Povezivanje lokalne zajednice i dječjih vrtića u Norveškoj	17
5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA.....	20
5.1. Cilj, svrha i istraživačka pitanja.....	20
5.2. Uzorak ispitanika	20
5.3. Metodološki pristup	21
6. REZULTATI I RASPRAVA.....	23
6.1. Analiza odgovora prvog pitanja „Za posjetu kojih organizacija u lokalnoj zajednici su djeca najviše zainteresirana“?	23

6.2.	Analiza odgovora drugog pitanja „Koliko često djeca obilaze mjesta/organizacije u lokalne zajednice? O čemu to najviše ovisi (roditeljima, stručnim suradnicima, lokalnoj zajednici, djeci)?	24
6.3.	Analiza odgovora trećeg pitanja „Na koji način pripremate djecu za odlazak u neku od organizacija u lokalnoj zajednici (u smislu da im općenito najavite što će tamo vidjeti)? Dogovarate li neka posebna pravila za odlazak?.....	25
6.4.	Analiza odgovora četvrtog pitanja „Što radite s djecom nakon obilaska neke organizacije u lokalnoj zajednici (razgovor, izrada plakata, igrokaz)?“.....	26
6.5.	Analiza odgovora petog pitanja „Na koji način dogovarate suradnju, u smislu koju vrstu komunikacije koristite prije odlaska u lokalnu zajednicu (e-mail, poziv)? Od čega počinje sama realizacija odlaska?	27
6.6.	Analiza šestog pitanja „Opišite tijek dogovora između suradnika/ odgajateljice kolegice/ unutar lokalne zajednice“.....	29
6.7.	Analiza sedmog pitanja „Pamtite li neku posjetu? Po čemu? Ispričajte ukratko. Što vas je posebno dojmilo?“.....	30
7.	ZAKLJUČAK.....	32
8.	BIBLIOGRAFIJA.....	34
9.	PRILOZI	37

1. UVOD

Suradnja dječjeg vrtića i lokalne zajednice jedan je od ključnih čimbenika za razvoj kvalitete rada u ranom i predškolskom odgoju i obrazovanju. Njihova međusobna povezanost ne samo da obogaćuje iskustva djece, već jača socijalizaciju te potiče aktivno sudjelovanje obitelji i šire zajednice u obrazovnom procesu. Uspostavljanje čvrstih veza između dječjih vrtića i lokalne zajednice doprinosi stvaranju podražavajućeg okruženja koje djeci omogućuje optimalan razvoj i pripremu za buduće obrazovne i odgojne izazove.

Cilj ovog rada je istražiti i analizirati primjere dobre prakse suradnje dječjih vrtića i lokalnih zajednica u Hrvatskoj i Norveškoj. Ove dvije zemlje, iako različite po kulturnom, ekonomskom i obrazovnom kontekstu, imaju zajednički cilj unapređenja ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja kroz aktivno uključivanje zajednice.

U Hrvatskoj, suradnja dječjeg vrtića i lokalne zajednice često se temelji na lokalnim inicijativama koje uključuju roditelje, lokalne ustanove i organizacije u aktivnostima koje obogaćuju svakodnevni život djece u vrtiću. Primjeri dobre prakse pokazuju kako kreativne i inovativne metode mogu značajno doprinijeti razvoju djece i jačanju lokalne zajednice. Norveška, s druge strane, ima dobro razvijen sustav ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja koji integrira širok spektar aktivnosti lokalne zajednice u odgojno-obrazovni proces. Norveški vrtići često surađuju s lokalnim institucijama, poput knjižnica, sportskih centara i vjerskih objekata te koriste resurse zajednice za razvoj djece.

Kroz ovaj rad analizirat će se odgovori odgajatelja dani u intervjuu iz obje zemlje vezana za načine komunikacije između dječjih vrtića i lokalne zajednice, dječje zainteresiranosti za lokalnu zajednicu te pripremu djece za odlazak i aktivnosti nakon odlaska u ustanove lokalne zajednice.

2. VAŽNOST KOMUNIKACIJE U OSTVARIVANJU SURADNJE

Riječ komunikacija svakodnevno koristimo u raznim kontekstima. Svi ljudi međusobno komuniciraju, pa se tako ne može dogoditi da netko nekomunicira. Komunikacija je primarni oblik čovjekovog ponašanja koji proizlazi iz potrebe za povezivanjem i interakcijom s drugim osobama. Prema tome ona nije statična, nego se s vremenom razvija. Komunikacija je postupak prenošenja poruke od pošiljatelja do slušatelja s ciljem da se poruka prihvati i razumije. Sama riječ dolazi od latinske riječi *communicatio* što označava obavijest, priopćenje i povezanost (Zrilić, 2010). Važno je napomenuti da treba raditi na vještinama komunikacije.

2.1. Vrste i proces komunikacije

Pri komunikaciji koristimo verbalnu i neverbalnu komunikaciju. Verbalna komunikacija je osnova svake komunikacije. Verbalna komunikacija obuhvaća korištenje riječi pri razgovoru, dok kod neverbalne komunikacije koristimo vizualnu interakciju. Verbalnu komunikaciju koristimo u formi jezika za prenošenje određenih logičkih i apstraktnih ideja. Prilikom upotrebe jezika koji je jasan i prihvaćen, za razjašnjavanje nedoumica, prenošenje kratkih, prostih i suvislih poruka, prilikom tumačenja zamisli te ponavljanja rečenica koristimo verbalnu komunikaciju. S druge strane, prilikom izražavanja emocija, pokazivanja stavova ili odražavanja osobina ličnosti koristimo neverbalnu komunikaciju (Zrilić, 2010). Svaku verbalnu komunikaciju upotpunjuje neki oblik neverbalne komunikacije. Autori Knapp i Hall (2010) ukazuju kako je neverbalnu komunikaciju potrebno istraživati kroz tri aspekta, a to su:

- komunikacijske formulacije
- fizičke značajke osobe koja komunicira te tjelesni pokreti i pozicioniranje, odnosno geste, izrazi lica i pogledi, držanje i pokreti tijela, dodirivanje
- glasovno ponašanje.

U radu s ljudima možemo uvidjeti koliko je komunikacija važna jer nam pruža bolje razumijevanje svoje ličnosti, pomaže nam u radu na vlastitoj percepciji i onome kako nas

drugi vide, često se njome pojašnjavaju ljudski odnosi, doprinosi u ostvarenju ciljeva vezanih uz rad odgajatelja te doprinosi napretku društva. Autorica Ljubetić (2009) smatra kako je komunikacija bitna jer utječe na kvalitetu odnosa koji mogu imati utjecaj na raspoloženje i osjećaje ljudi. Također, napominje kako je nužno ukazati ljudima na određene stereotipne navike u komunikaciji koje mogu narušiti odnos, primjerice ubacivanje riječi, prebacivanje teme na sebe, prekidanje sugovornika ili pasivno slušanje.

Komunikacija se najčešće zbiva između dvije osobe, manjim ili većim grupama. Ona može biti javna ili putem određenih medija. Sam proces komunikacije je vrlo dinamičan te integrira namjerno ili nenamjerno davanje, prenošenje i primanje informacija putem verbalnih i neverbalnih oblika komunikacije istovremeno uključujući simbole odnosno vizualne elemente. Najčešće se shvaćanje dimenzija komunikacije utvrđuje pomoću sadržaja, formiranja poruke i cilja (Vodopija, 2006, Knapp i Hall, 2010, Rogulj, 2018). Za potrebe navedenih oblika komunikacije važno je posjedovati određene komunikacijske kompetencije koje se razvijaju prema potrebama pojedinaca. Razvoj društva potiče napredak tradicionalnih oblika komunikacije te napredak suvremenih oblika komunikacije pomoću digitalnih medija. Komunikacija putem digitalnih medija napreduje velikom brzinom, pa iz tog razloga traži učestali proces učenja svih čimbenika u komunikaciji (Rogulj, 2018).

Svaka interakcija između jedne ili više osoba ima određen cilj koji se definira preko čimbenika i uključuje različite vrste komunikacije. Sudionici komunikacije trebaju poznavati jezik na kojemu komuniciraju, njegove verbalne i neverbalne elemente za određenu situaciju. Važno je da učesnici u komunikaciji imaju određena kulturna znanja, to jest da poznaju neka obilježja društvene strukture te određen sustav vrijednosti i stavova. Cilj komunikacije označava jasno prenošenje informacija s namjenom obavješćivanja primatelja o nekoj tematici (Narula, 2006, prema Rogulj, 2018). Dijeli se na kategorije poput:

- otkrivanja i upoznavanja sebe ili drugih

- uspostavljanja, razvijanja i prekida odnosa
- pomaganja
- konstruktivnih kritika
- empatije
- pomoći u rješavanju problema
- uvjeravanje i utjecanje na formiranje ili promjenu stavova i ponašanja drugih
- zabavu.

2.2. Važnost komunikacije za odgajatelja

Odgajateljeva profesija, kao i druge profesije, zahtjeva kompetencije koje su bitne za uspješno i kvalitetno izvršavanje radnih obaveza. Prema Rogulj (2018), odgajatelj mora usvojiti različite kompetencije kako bi svoj posao obavljao stručno i kompetentno. Odgajatelj gotovo svakog dana komunicira s djecom, roditeljima, stručnim suradnicima te lokalnom zajednicom. Prilikom komuniciranja odgajatelj mijenja pristup prema primatelju u procesu komunikacije u zavisnosti od toga s kime razgovara. Za odgajatelja to iziskuje dodatne kompetencije i vještine koje je potrebno uvježbavati (Waks, 2014. prema Rogulj, 2018). Odgajatelj bi trebao dobro baratati različitim komunikacijskim kompetencijama kako bi mogao drugu osobu zainteresirati na ostvarivanje komunikacije.

Autori Tatković i sur. (2016) zaključuju kako je jedna od bitnih komponenti za kvalitetu rada u suvremenim odgojno-obrazovnim ustanovama spoj uvažavanja, razumijevanja i poštivanja različitosti zajedno sa socijalnim vještinama odgajatelja. Stoga je važno znati kako je rad na komunikacijskim sposobnostima temeljna sastavnica socijalne kompetencije, dok je socijalna kompetencija polazište socijalnih odnosa. Razvijene komunikacijske vještine jedni su od bitnih stavki za razvoj socijalnih kompetencija. Autori Žižak, Vizek Vidović i Ajduković (2012) zaključuju kako postoje dvije ključne komunikacijske vještine, a to su vještine prenošenja vlastitih ideja i osjećaja

drugima kako bi ih oni mogli razumjeti na ispravan i točan način, te vještine slušanja i promatranja drugih i razumijevanja njihovih potreba.

U procesu komunikacije odgajatelj je najutjecajnije i prihvaćena osoba te bi trebao ujediniti komponente komunikacije. Komponente komunikacije su:

- uzajamnost
- međusobno poštovanje
- pažljivo slušanje
- aktivno slušanje
- otvorenost
- razumijevanje
- predanost
- raznovrsnost
- ne pretpostavljati unaprijed
- izravnost i sažetost.

Korištenjem ovih komponenata odgajatelj pomoću komunikacije istodobno promiče razvoj vještina i stavova te razvija demokratsko ozračje. Što se tiče uzajamnosti ona označava da u komunikaciju mogu biti uključeni svi jednako i ravnopravno. Međusobno poštovanje označava da se sugovornici trebaju poštivati iako se ne slažu oko svojih tvrdnji. Pažljivo slušanje podrazumijeva da kada sugovornik govori, slušatelj pozorno sluša informacije koje mu on prenosi. Aktivno slušanje predstavlja radnju u kojoj će slušatelj sugovornika gledati u oči prilikom komunikacije te katkad kimnuti glavom kako bi sugovorniku pokazao da ga sluša. Otvorenost podrazumijeva da osobe uključene u komunikaciju probaju vidjeti pojedinosti iz sugovornikove pozicije. Razumijevanje karakterizira mogućnost shvaćanja sugovornikovih poruka. Komunikacijska komponenta predanosti naglašava kako je za zajedničko razumijevanje neophodno utrošiti vrijeme i trud, primjerice postavljanjem pitanja i objašnjavanjem nedovoljno jasnog. Pod raznovrsnošću se smatra da je valjano za komunikaciju upotrijebiti verbalne, auditorne, pismene, grafičke te taktilne oblike komunikacije. Smatra se da dobar sugovornik nikada

ne pretpostavlja dobivene informacije unaprijed već traži da mu se određene nejasnoće ponove ili objasne. Vrlo važna je i komponenta izravnosti i sažetosti te se savjetuje da je ono što je potrebno reći kaže jasno i sažeto (Hansen, Kaufmann, & Saifer, 1999).

Prema autoricama Milanović & sur. (2014) važno je zapitati se nekoliko pitanja za uspostavu komunikacije, poput kako mogu jasno i razumljivo priopćiti nekome određene sadržaje, kako se načinom svoje komunikacije odnosim prema sugovorniku, što kazujem o sebi dok mu to govorim te što time želim postići u sugovorniku. Prateći ove korake odgajatelj može biti uspješniji i sigurniji u svoju komunikaciju. Odgajatelj kroz svoj čitav život treba raditi na svojim komunikacijskim vještinama. Tijekom svog rada susretat će se kroz razne okolnosti u kojima će morati upotrijebiti svoja komunikacijska znanja i vještine. Stoga, koliko god je moguće potrebno je pratiti savjete i metode stručnjaka za komunikaciju.

3. LOKALNA ZAJEDNICA I DJEČJI VRTIĆ

Za ustanove ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja važno je da razvijaju partnerske odnose s lokalnom zajednicom jer doprinose izgrađivanju zajedničkih interesa i ciljeva te bi omogućili živost u odgojno-obrazovnim ustanovama (Mijajlović, 2016).

3.1. Dobrobiti lokalne zajednice za dječji vrtić

Upoznavanje s radom lokalne zajednice omogućuje djeci proširivanje vlastitih znanja, pomaže im u upoznavanju okoline u kojoj žive i približavanju njihovim interesima. Prilikom suradnje odgojno-obrazovne ustanove i lokalne zajednice djeca imaju mogućnost rada i učenja u obliku s kakvim se ne susreću svakog dana. Također prema Priručniku za samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja (2012) suradnja s lokalnom zajednicom je jedinstvena prilika za predstavljanje lokalne zajednice, odnosno predstavljanje njezina rada i ukupnog djelovanja. Prema Hrvatskoj enciklopediji (2024) lokalna zajednica se definira kao „zajednica ljudi povezanih zajedničkim potrebama, tradicijom i identitetom u prostoru koji im omogućuje izravan dodir i komunikaciju“. Život u toj sredini odvija se u svakodnevnim i spontanijim interakcijama te na organiziran način suprotan prema formalnim institucijama.

3.2. Zajednički interesi lokalne zajednice i dječjeg vrtića

Autorica Pavić-Rogošić (2004) smatra da kao građani trebamo imati zadatak utjecati na primarne uvjete našeg života u zajednici te samim tim zajedno s drugima izmjenjivati zajednicu na bolje, pritom se moramo služiti zajedničkim vrijednostima i konceptima koji nas povezuju. Također, važno je spomenuti kako je lokalna zajednica osnovni prostor našeg života, u njoj postoji mogućnost ostvarivanja svojih potreba i svoje socijalnosti.

Svi članovi zajednice koji su angažirani u procese promjene i razvoja zajednice, uče i tijekom procesa stječu kompetencije potrebne za organiziranje zajednice, razrješavanje sukoba, donošenje odluka i rješavanje problema kroz rad u malim skupinama. Iz dosadašnjih iskustava se pokazalo kako u gotovo svakoj zajednici postoji

potreba za osnaživanjem ljudskih potencijala na način da povezuje pojedinca, grupu, udrugu ili neku drugu instituciju iz javnog i poslovnog sektora kako bi se osnažili potencijali određenog područja (Pavić-Rogošić, 2004).

Prema Pavić-Rogošić (2004) učenjem i prihvaćanjem novih informacija, potvrđivanjem vlastitih iskustava i dogovorom o smjeru kretanja zajednice dolazi do promjene kod odraslih članova zajednice. Isto se može primijeniti i na djecu. Lokalne zajednice su vrlo važan dio ljudske prirode jer se u njima ostvaruje naša društvenost. Ljudi imaju potrebu za životom u zajednici gdje mogu osjetiti duh zajedništva.

Prema Priručniku za samovrednovanje ustanova ranoga i predškolskog odgoja i obrazovanja (2012) promovira se ideja otvaranja ustanove za rani odgoj prema unutra i prema van. Smatra se da je ustanova kvalitetna ukoliko je otvorena prema van, a to uključuje njenu spremnost za interakciju i uspostavljanje suradnje s različitim faktorima u užoj i široj društvenoj zajednici. Na taj način ustanova radi na kvaliteti rada upravo zato što koristi različite interakcije sa svojom okolinom. Suradnje najčešće obuhvaćaju rad s:

- roditeljima
- drugim ustanovama za odgoj i obrazovanje
- suradnju s nadležnim institucijama, agencijama, ministarstvom, fakultetom i lokalnom zajednicom u različitim oblicima.

3.3. Lokalna zajednica u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje

Suradnja vrtića i lokalne zajednice zasniva se na kolektivnom radu. Za odgajatelja je važno da spoznaje kako partnerstvo s lokalnom zajednicom djeci omogućuje usvajanje novih iskustava, te potiče daljnji razvoj djece. Često mjesto odrastanja i zajednica, jednako kao i sama obitelj mogu oblikovati dječje živote na način da im daju osjećaj identiteta, društvenih veza i razumijevanja svijeta u kojem žive (Cohen, 2010). Iz ovoga se može zaključiti kako i sama zajednica odgaja, to jest oblikuje djecu i ljude tijekom čitavog života. Pored toga, djeci je omogućujemo stjecanje novih vještina i sposobnosti.

Prema Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015) važno je povezivanje vrtića s lokalnom zajednicom. Ukoliko se uspostavi suradnja, dječji vrtić može kvalitetno funkcionirati u sklopu šire socijalne zajednice. U Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015:6) jedno od načela zalaže se za partnerstvo vrtića s roditeljima i lokalnom zajednicom. Prema tom načelu „senzibiliziranje lokalne zajednice, ali i šire društvene zajednice za potrebe ustanove, zajednička je zadaća zaposlenika ustanove i roditelja“. Time se želi ukazati na to kako bi i lokalna zajednica trebala biti upoznata s radom dječjeg vrtića i pružiti im priliku na suradnju. Suradnjom dječjeg vrtića i lokalne zajednice dolazi do njihove integracije znanja, aktivnosti i rada što djeci doprinosi, stvarajući im bogatije i raznovrsnije okruženje za učenje. Poželjno je i da vrtić sudjeluje u aktualnim događajima i manifestacijama koje organizira lokalna zajednica (Antulić Majcen & Pribela-Hodap, 2017).

Pored toga, načelo osiguravanja kontinuiteta u odgoju i obrazovanju ističe kako je jedna od pretpostavki za uspostavljanje kontinuiteta kvalitetna suradnja svih podsustava s obiteljima djece i lokalne zajednice. Ovo načelo podrazumijeva da je glavni cilj kvalitetne suradnje dječjeg vrtića, roditelja i lokalne zajednice ustvari prevladavanje barijera koje izazivaju stres i nezadovoljstvo kod djece, roditelja i prosvjetnih djelatnika prilikom prijelaza u sklopu podsustava te među sustavima. Također, u ovome načelu se spominje kako je za prihvaćanje djece i postizanje određenog kontinuiteta razvoja, odgoja i učenja djece važna spremnost i pripremljenost svih podsustava, uključujući lokalnu zajednicu. Vrtići koji u svoj rad često uključuju lokalne stručnjake vezane za određena područja mogu djeci pružiti inspiraciju i novu perspektivu.

Pored navedenih načela, u Nacionalnom kurikulumu za rani i predškolski odgoj i obrazovanje (2015:20-21) spomenuto je da kultura vrtića treba njegovati „viziju razvoja ustanove koju dijele svi sudionici odgojno-obrazovnog procesa koja treba biti u skladu s načelima Nacionalnog kurikuluma za rani i predškolski odgoj i obrazovanje te interesima uže i šire lokalne zajednice, a utemeljena na humanim vrijednostima i uvjerenjima, civilizacijskim tečevinama te povijesnoj baštini“. Prema navedenom partnerstvo dječjeg vrtića i lokalne zajednice može osigurati podršku i za članove zajednice iz ranjivih skupina

na način da im se osiguraju potrebni resursi i da im se pruži mogućnost integracije i uspjeha u zajednici u kojoj žive.

Povezivanjem djece s lokalnom zajednicom, oni uče i stvaraju pozitivnu sliku o sebi, svome podrijetlu te mjestu gdje žive. Materijalima i znanjima koje im nudi lokalna zajednica oni pokušavaju pronaći sebe, svoje obitelji te zajednicu. Sve aktivnosti vezane za lokalnu zajednicu pomažu djeci da se povezuju te da pronalaze sličnosti i razlike s drugim zajednicama i društvima. Uključivanje u lokalnu zajednicu može pridonijeti i razvoju svijesti o okolišu i njihovoj ulozi u zajednici i odgovornosti prema okolini.

Prilikom suradnje s lokalnom zajednicom, odgajatelji biraju ustanove, lokacije ili radionice koje će posjetiti s djecom ovisno o tome koji su dječji trenutni interesi i koliko ih zanima rad lokalne zajednice. Suradnja se može realizirati i između određenih zanimanja, starim zanatima ili s tradicijom područja, odnosno kraja u kojem djeca žive. Važno je za odgajatelje da prilikom pripreme posjeta lokalnoj zajednici imaju na umu da djeca znanje najviše stječu kroz igru i čineći. Također, ukoliko je moguće potrebno je tražiti sredstva koja bi osigurala razne i česte radionice i sadržaje koje uključuju lokalnu zajednicu.

Autorice Antulić Majcen & Pribela-Hodap, (2017) zaključuju kako djeca najviše posjećuju ustanove poput domova zdravlja, policije i vatrogasaca, knjižnice, muzeja, kulturno–umjetničkih društava, sportsko-rekreativnih udruženja, različite udruge te sličnih važnih dionika zajednice. Tankersley i sur., (2012) zaključuju kako takvom suradnjom dolazi do stvaranja partnerskih odnosa s tim organizacijama. Posljedica te suradnje je da se u središte pozornosti stavlja odgoj i obrazovanje. Uspostavljanjem partnerskih odnosa promovira se razmjena informacija i resursa za pomoć članovima obitelji. Na taj način dolazi i do širenja društvenog angažmana i jačanja svijesti o odgoju i obrazovanju koje se odvija u vrtiću, a također i podršci tom procesu kroz organiziranje različitih aktivnosti za djecu.

Slunjski (2001) navodi kako djeca svojom prirodnom znatiželjom aktivno stupaju u interakciju s fizičkom i socijalnom sredinom. Lokalna zajednica je odlično mjesto jer pruža bogat izvor novih iskustava, ljudi, mjesta i aktivnosti koji potiču dječju znatiželju i

želju za učenjem. Na taj način oni skupljaju iskustva te ih žele iskazati i pokušati mu dati smisao. Autorica ovom tvrdnjom želi ukazati na to da djeca pomoću vlastitih doživljaja i iskustava stječu određene vještine i znanja. Stoga, odgajatelji bi trebali organizirati i omogućiti ostvarivanje dječjih potencijala putem različitih suradnji s lokalnom zajednicom.

4. DJEČJI VRTIĆI U NORVEŠKOJ

U ovome poglavlju ćemo nešto više reći o Norveškoj te norveškim dječjim vrtićima i njihovom načinu rada s djecom. Također, spomenut će se norveški kurikulum i dijelovi u kojima se govori o važnosti suradnje s lokalnom zajednicom. Na samom kraju poglavlja, bit će riječi o odabiru ove teme i povezivanju s lokalnom zajednicom i suradnjom s dječjim vrtićima u Norveškoj.

Norveška je država na zapadnome i sjeverozapadnome dijelu Skandinavskoga poluotoka te je po uređenju ustavna monarhija. U Norveškoj pohađanje predškolskih ustanova nije obavezno, ali djeca imaju pravo na smještaj u javno subvencioniranom vrtiću s navršenih godinu dana. Većina djece pohađa jedinstvene ustanove, zvane barnehager, a postoje i obiteljski dječji vrtići, koji se nazivaju familiebarnehager. Javne potpore imaju za cilj osigurati svoj djeci dostupan odlazak u vrtić te roditeljima financijski olakšati.

Za kvalitetu vrtića i njihova rada odgovorno je Ministarstvo obrazovanja i istraživanja, a sustav regulira Zakon o dječjim vrtićima. Odgojno-obrazovne smjernice su obvezne i koriste se u svim ustanovama tijekom čitavog perioda predškolskog obrazovanja. Okvirni plan i program donosi načela, ciljeve, sadržaje i zadatke, a financiranje je unutar općina podjednako za javne i privatne vrtiće (Eurydice, 2022).

4. 1. Norveški dječji vrtići i kurikulum

Prema norveškom Zakonu o dječjim vrtićima, sama djeca imaju zakonsko pravo sudjelovati u svim raspravama koje se tiču njihovog svakodnevnog života u vrtiću. Također, svaki dječji vrtić dužan je izraditi godišnji plan aktivnosti na temelju okvirnog plana. Taj plan mora objasniti pristupe dječjeg vrtića prema skrbi, igri, formativnom ocjenjivanju i učenju. Njega mora odobriti koordinacijsko povjerenstvo dječjeg vrtića. Dječji vrtići redovno evaluiraju svoju pedagošku praksu gdje je glavna svrha da vrtići osiguraju da sva djeca budu obuhvaćena pravilima iz Zakona o dječjim vrtićima i okvirnom planu (Eurydice, 2022).

Prema kurikulumu, odnosno Framework Plan for Kindergartens, (2018), naglasak se stavlja na fizičko okruženje vrtića koje treba biti sigurno i poticajno. Kurikulumom se naglašava da dječji vrtić treba zadovoljiti fizičke potrebe djece, zadovoljiti potrebe djece za igrom, poticati djecu na rani razvoj, poticati učenje, promicati prijateljstva i zajednicu te komunikaciju i jezik. Naglašava se kako su sadržaji u vrtiću multidisciplinarni i prilagođeni potrebama svakog djeteta, ali i cijele skupine. Framework Plan for Kindergartens (2018) ističe kako je suradnja i dijalog između roditelja i vrtića neophodna. Vrtić najčešće od njih traži informacije o djetetovom podrijetlu, poput materinjih i drugih govornih jezika, interesa i mogućih izazova, a sve to kako bi zadovoljio potrebe djeteta. Zalažu se i za to da sva djeca imaju pravo na sigurno i zdravo okruženje u vrtiću. U dječjem vrtiću se promiče inkluzivna zajednica kojom se sprečavaju štetna ponašanja.

Vrtići prate holistički razvojni princip odgoja, brige, učenja i socijalnih i jezičnih vještina. Također, puno se pažnje posvećuje učenju kroz igru, istraživanju i praktične aktivnosti. Norveška često stupa u kontakt s lokalnom zajednicom, odnosno pristupu učenju koji koristi lokalne gospodarske aktivnosti, razvija svijest o povijesti i kulturi lokalne zajednice te sva znanja prenosi na djecu i mlade, kako bi ih primjenjivali u kasnijem životu. Norveški vrtići promiču socijalnu inkluziju i raznolikost. Potiče se da djeca iz različitih etničkih, kulturnih i socioekonomskih pozadina su dobrodošla i podržana (Ronning, 2010).

Norveška uprava za obrazovanje i osposobljavanje (2018) putem svog sustava kvalitete za obrazovanje i skrb u ranom djetinjstvu nudi mogućnosti proučavanja resursa, poput istraživanja i statistike, na korištenje lokalnim i nacionalnim vlastima. Na taj način daje im priliku da vidjevši potrebu za učenjem i interesom među djecom, lokalna zajednica poziva dječji vrtić na sudjelovanje u njihovom radu (Eurydice, 2022).

Okvirni plan sadržaja i zadataka za dječje vrtiće (2017) preporučuje određene teme koje ustanove mogu iskoristiti u radu s djecom. Teme su:

- komunikacija, jezik i tekst
- tijelo, kretanje i zdravlje

- umjetnost, kultura i kreativnost
- priroda, okoliš i tehnologija
- etika, religija i filozofija
- lokalna zajednica i društvo
- brojevi, razmaci i oblici.

Svaka od navedenih tema ima određene ciljeve, odnosno sadržaje kroz koje odgajatelji mogu prolaziti s djecom. Za temu lokalna zajednica i društvo, podrazumijevaju sudjelovanje djece u svakodnevnom životu u vrtiću. Kroz tu temu se postavlja temelje za kontinuirani uvid i sudjelovanje u demokratskom društvu.

Kroz istraživanje, otkrića i iskustva, vrtići pomažu djeci da se upoznaju sa svojom lokalnom zajednicom, društvom i širim svijetom. Dječji vrtići će nastojati djeci pružiti znanje i iskustvo o lokalnim tradicijama, ustanovama i zanimanjima kako bi djeca osjećala da pripadaju svojoj zajednici. Kroz igru i različite aktivnosti djeca će steći iskustvo slušanja, pregovaranja te rasprave, a isto tako stjecat će znanja o ljudskim pravima. Baveći se temama koje se tiču lokalne zajednice i društva, vrtići omogućuju djeci da postignu osjećaj da mogu utjecati na vlastiti život i razvijati samopouzdanje za sudjelovanje u društvu. Također, vrtići nude mogućnost sudjelovanja u raznim izazovima i jednake prilike za sudjelovanje u aktivnostima (Okvirni plan sadržaja i zadataka za dječje vrtiće, 2017, prema Eurydice, 2022).

Odgojno-obrazovne ustanove imaju fokus na tome da djeca istražuju različite krajolike, upoznaju se s institucijama i mjestima u lokalnoj zajednici. Djeci se osigurava mogućnost učenja o lokalnoj povijesti i tradiciji, načinima života i obiteljskim strukturama, raznim narodima i nacionalnim manjinama u Norveškoj. Lokalna zajednica suradnjom pokušava djeci dati razumijevanje da se društvo mijenja i kako su i oni sami dio povijesnog, suvremenog i budućeg konteksta (Okvirni plan sadržaja i zadataka za dječje vrtiće, 2017, prema Eurydice, 2022).

Dnevni program u vrtiću sastoji se od:

- slobodnog vremena za igru

- aktivnosti na otvorenome
- igranja u grupama
- aktivnostima pod nadzorom
- obroka
- čitanja
- vremena za pokazivanje i pričanje.

Vrijeme za aktivnosti nije strogo određeno te ponajviše ovisi o dječjim interesima. Uobičajena je suradnja s lokalnim školama, primjerice prilikom korištenja bazena i dvorana. Dječji vrtići također obilaze kazališta, kina, muzeje, parkove i druge lokalne sadržaje kako bi djeci omogućili da se upoznaju sa svojom lokalnom okolinom (Eurydice, 2022).

4.2. Obrazovanje odgajatelja u Norveškoj

Obrazovanje odgajatelja u Norveškoj organizirano je na način da pripremi buduće odgajatelje za rad u dječjim vrtićima. Odgajatelj u Norveškoj je profesija koja se nadovezuje na društvene potrebe za određenim poslom koji zahtijeva potrebna znanja i etički pristup (Sadownik, Aasen & Višnjić Jevtić, 2019). Norveški dječji vrtići, odnosno „barnehager“, uključuju rad s djecom od prve do šeste godine, a obrazovanje odgajatelja je usmjereno na stjecanje znanja i vještina potrebnih za rad s najmlađima.

Obrazovanje odgajatelja u Norveškoj je nužan čimbenik koji oblikuje stručnjake za očuvanje visoke kvalitete ostvarenja društvenih potreba. Neki od ideala za kojima se teži u dječjim vrtićima su ravnopravnost spolova, pružanje svoj djeci jednakih uvjeta bez obzira na socio-ekonomsko porijeklo te ostvarivanje nordijskog ideala dobrog djetinjstva, a ona se mogu ostvariti uz pomoć stručnih i kvalitetnih odgajatelja (Sadownik, Aasen & Višnjić Jevtić, 2019).

Posljednja reforma vezana za obrazovanje odgajatelja u dječjim vrtićima provedena je 2012. godine s ciljem da se rad odgajatelja učini važnijim i prilagodi se potrebama društva koje se neprestano mijenja. Prema toj reformi rad odgajatelja se temelji na evaluaciji starijeg modela edukacije odgajatelja koji nije imao istraživački utemeljena

znanja te nije bio dovoljno stručno orijentiran. Reformirani model obrazovanja odgajatelja zamijenio je znanstvene discipline s interdisciplinarnim područjima znanja za koji se

smatra da bi trebao relevantnije odgovoriti na interdisciplinarni karakter svakodnevnog funkcioniranja dječjeg vrtića, ali i upoznavanja studenata s interdisciplinarnim istraživanjima. Interdisciplinarna područja znanja u trenutnom obrazovanju odgajatelja su:

- dječji razvoj, igra i učenje
- umjetnost, kultura i kreativnost,
- društvene znanosti, religija i etika
- jezik, tekst i matematika
- priroda, zdravlje i kretanje
- vođenje, suradnja i razvojni rad (Sadownik, Aasen & Višnjic Jevtić, 2019).

Prema službenim stranicama Sveučilišta u Oslu (Oslo Metropolitan University, 2023), obrazovanje odgajatelja započinje „bachelor studijem“, što bi u Hrvatskoj bio prijediplomski studij. Ono predstavlja obrazovanje odgajatelja kroz trogodišnje programe čija se struktura sastoji od teorijskih predmeta i praktičnog rada u dječjim vrtićima. Programi se nazivaju „Barnehaagelærerutdanning“ što se prevodi kao obrazovanje učitelja za predškolske ustanove.

U teorijskim predmetima studenti uče o dječjem razvoju, pedagogiji, didaktici, sociologiji djetinjstva te se obuhvaćaju teme poput inkluzije, međukulturalne kompetencije i rad s djecom s posebnim potrebama. Neki od kolegija koje norveški studenti slušaju su suvremena istraživanja nordijskog odgoja i obrazovanja u ranom djetinjstvu, bajke i kreativnost – nordijsko djetinjstvo, igra, kretanje, priroda i obrazovanje na otvorenom – nordijsko djetinjstvo te održivost u obrazovanju – mjesto, pravda i ekološka svijest (Oslo Metropolitan University, 2023).

Praktični rad obuhvaća vrijeme provedeno u dječjem vrtiću. Za vrijeme studija, studenti provode prosječno sto dana u vrtićima gdje stječu iskustva u radu sa djecom pod

nadzorom iskusnih odgajatelja. Po završetku trogodišnjeg studijskog programa, studenti dobivaju titulu „barnehagelærer, koja označava odgajatelja za dječji vrtić i samim tim daje mogućnost rada u norveškim predškolskim ustanovama (Oslo Metropolitan University, 2023).

Sveučilišta u Norveškoj nude mogućnost nastavljanja obrazovanja nakon završetka trogodišnjeg programa. Daljnji programi nude mogućnost specijalizacije u različitim oblastima poput rane intervencije, inkluzivnog obrazovanja ili vođenja i menadžmenta u predškolskim ustanovama. Međutim, ukoliko se student odluči završiti još jednu godinu odgovarajućeg obrazovanja, osposobljava ga se za rad od prvog do četvrtog razreda osnovne škole (Eurydice, 2022).

Norveška nudi i osposobljavanje za rad odgajatelja s djecom naroda Sami. Odgajatelji pritom polaze programe koji ispunjavaju uvjete za podučavanje djece koja govore jezik naroda Sami. Svrha tih programa je osigurati kvalificirano osoblje. Za poučavanje različitih domena, poput norveškog jezika, sami jezika, norveškog znakovnog jezika, matematike ili engleskog, odgajatelj mora steći određene bodove koji se smatraju relevantnim i koji mu omogućuju nesmetan rad s djecom naroda Sami (Eurydice, 2022).

Većina današnjih zanimanja iziskuje kontinuirano stručno usavršavanje kroz različite obuke, edukacije ili stručne skupove, pa tako je i u Norveškoj nužno da odgajatelji rade na profesionalnom razvoju kroz programe koje nude različiti sindikati, fakulteti ili sami vrtići u kojima odgajatelji rade (NOKUT, 2020).

4.3. Povezivanje lokalne zajednice i dječjih vrtića u Norveškoj

Dječji vrtići i lokalna zajednica u Norveškoj prikazuju kvalitetnu suradnju u kojoj navedene organizacije pomažući jedna drugoj upotpunjuju svoj doprinos društvu. Njihova suradnja pripomaže prilikom integracije odgojno-obrazovnih ustanova u lokalnu zajednicu, a samim tim pridonosi poboljšanju kvalitete obrazovanja i života djece. Djeca najviše uče kroz iskustvo, a sudjelovanjem u radu lokalne zajednice najviše će naučiti o svojoj kulturi, obitelji, djelatnostima u njihovoj okolini i sebi samima.

Lokalna zajednica će suradnjom s dječjim vrtićima približiti svoj rad i zainteresirati djecu da jednog dana i oni nastave tim putem. Iskustvo u lokalnoj zajednici može pridonijeti dječjoj mašti i kreativnom razmišljanju. Odgajatelji mogu djecu potaknuti na rješavanje određenih problema u zajednici i na taj način shvatiti njihova razmišljanja i interese.

Prilikom same suradnje lokalne zajednice i vrtića djeci se omogućuje pristup raznim resursima i iskustvima koja utječu na njihov holistički razvoj. Na taj način kod djece negujemo sve komponente njihovog razvoja, što uključuje fizički, emocionalni, socijalni i kognitivni razvoj. Važno je istaknuti da Norveška omogućuje djeci velik broj aktivnosti na otvorenom te da im u tome pomaže lokalna zajednica osiguravajući im lokalne parkove, sportske centre i prirodne rezervate. Također, lokalni sportski klubovi nude im razne mogućnosti sudjelovanja u raznim sportskim igrama i aktivnostima. Što se tiče emocionalnog razvoja, djeci se putem suradnje s lokalnom zajednicom pruža

emocionalna podrška kroz razne programe i usluge. Takvo okruženje pomaže djeci jer se osjećaju voljenima i bitnima. Također, ukoliko postoje neke kreativne radionice u lokalnim kulturnim centrima, djeca mogu izražavati svoje emocije putem umjetnosti. Dolazi i do socijalnog razvoja jer djeca ostvaruju kontakt s članovima lokalne zajednice. To uključuje komunikaciju sa starijim osobama, volonterima te ljudima različitih vrsta zanimanja. Djeci socijalne interakcije doprinose razvoju empatije i socijalnih vještina, spoznavanju različitih kultura i razvijanja poštovanja.

Suradnja s lokalnim muzejima, knjižnicama, znanstvenim centrima i društvima omogućuje djeci sudjelovanje u edukativnim programima i posjetima koji unapređuju njihovo znanje i potiču kognitivni razvoj. Putem ovih aktivnosti djeca su uključena u učenje, istraživanje i rješavanja problema. Suradnja dječjeg vrtića i lokalne zajednice obogaćuje svakodnevni dječji život, a samim tim postavlja temelje za njihov budući uspjeh i aktivno sudjelovanje u društvu.

Norveški dječji vrtići promoviraju inkluzivnu politiku prema kojoj djeca ugrožena od socijalne isključenosti mogu sudjelovati u radu lokalnih zajednica. Također, ovakav način rada potiče djecu da u budućnosti postanu aktivni članovi društva. Djeca na taj način

moгу izabrati hoće li postati članovi vatrogasnog društva, volonteri Crvenog križa ili se baviti nekom vrstom umjetnosti. Ulazeći u društvo lokalne zajednica djecu potičemo na razvijanju socijalnih vještina kao što su ljubaznost, poštovanje i pomaganje.

Svi navedeni benefiti suradnje lokalne zajednice i dječjeg vrtića pomažu i odgajateljima u stjecanju iskustva. Svaki student tijekom studija pokušava povezati teoriju koju čuje na predavanjima s praksom. Norveški način povezivanja dječjih vrtića s lokalnom zajednicom je izvrstan primjer kako teorije o zajedničkom odgoju i obrazovanju djece te razvoju zajednice funkcioniraju u praksi.

Povezivanje i promicanje lokalne zajednice može odgajateljima pomoći u radu na način da im olakša približavanje lokalnih resursa djeci. Norveška nudi obilje lokalnih resursa koje odgajatelji mogu iskoristiti i približiti djeci okolinu u kojoj najčešće borave i u kojoj žive. Djeca boraveći u lokalnim zajednicama uče na njima zanimljiv način te se osjećaju prihvaćenima i dobrodošlima. Nova poznanstva među stručnjacima iz lokalne zajednice i dječjih vrtića pridonose odgoju i obrazovanju djece, učenje o njihovoj kulturi i čimbenicima koje obilježava njihova sredina (Ronning, 2010).

5. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

5.1. Cilj, svrha i istraživačka pitanja

Cilj ovog istraživanja je utvrditi sličnosti i razlike kod organiziranja i suradnje dječjih vrtića i lokalne zajednice u Hrvatskoj i Norveškoj na temelju obavljenih intervjua s odgajateljima. Svrha ovog istraživanja je da se na temelju dobivenih razgovora osvijesti važnost, dobrobiti i unapređenje suradnje odgojno-obrazovne ustanove s lokalnom zajednicom. Iz navedene svrhe i cilja proizlaze sljedeći istraživački zadaci:

- Utvrditi za posjetu kojih organizacija u lokalnoj zajednici postoji najveći interes kod djece
- Ustanoviti učestalost posjeta i obilazaka djece mjestima/organizacijama u lokalnoj zajednici te o kojim čimbenicima to najviše ovisi (roditeljima, stručnim suradnicima, lokalnoj zajednici, djeci)
- Ustanoviti na koji način se priprema djecu za odlazak u neku od lokalnih zajednica (u smislu najave što će tamo vidjeti i dogovor oko posebnih pravila za odlazak)
- Ustanoviti koji postupci odgajatelja slijede nakon obilaska neke organizacije u lokalnoj zajednici s djecom)
- Ustanoviti koji su načini suradnje dominantni prije odlaska u lokalnu zajednicu
- Ustanoviti tijek dogovora odgajatelja i suradnika unutar lokalne zajednice
- Ustanoviti primjere dobre prakse suradnje prema elementima koji izdvajaju sudionici

5.2. Uzorak ispitanika

Za potrebe rada intervjuirano je tri odgajateljice iz Hrvatske i tri odgajateljice iz Norveške. Odgajateljicama iz Hrvatske poslan je upit o sudjelovanju u intervjuu za potrebe ovoga rada na što su pristale. Za potrebe rada bilo je potrebno stupiti u kontakt s

odgajateljicama iz Norveške. Najprije je poslan e-mail s upitom za sudjelovanje norveškim vrtićima. Odgajateljice su se javile putem e-maila te prihvatile zahtjev te odgovorile na pitanja. Svaki ispitanik je bio zasebno ispitan te ispitanici nisu bili povezani jedni s drugima, niti su njihovi odgovori utjecali na odgovore drugih ispitanika. Intervju s hrvatskim odgajateljima proveden je uživo u terminima po dogovoru, dok je intervju s norveškim odgajateljima sproveden online putem aplikacije Zoom te pisanim putem e-maila.

5.3. Metodološki pristup

Metodološki pristup koji se koristio u ovome radu jest intervju. Ono zbog čega intervju razlikujemo od običnog razgovora je struktura i cilj, a autor Zelenika (1998), smatra kako je intervju „usmena anketa“ te je svaki intervju zapravo razgovor s posebnom namjenom. Zamjećuje i kako se intervju provodi pod stalnim prisustvom istraživača koji postavlja pitanja ispitaniku, dok kod provođenja ankete to nije slučaj. Intervju kao metoda istraživanja služi da bi se njome prikupili podatci poput mišljenja, osobnih doživljaja i stavova, želja i emocija što se drugim metodama ne bi moglo prikupiti (Maksimović & Macanović, 2017). Također, ovim načinom jednostavnije dobivamo osobnu perspektivu ispitanika o pojedinoj temi koju istražujemo, a s druge strane često direktno sudjelovanje istraživača može utjecati na slobodu davanja odgovora ako se ispitanik ne osjeća opušteno ili ugodno tijekom razgovora. Iz tog razloga Zelenika (1998) navodi kako se intervju definira kao znanstveni razgovor.

U ovome radu korišten je polustrukturirani intervju odnosno intervju u kojemu istraživač ima unaprijed određena okvirna pitanja. Neke od prednosti intervjuiranja su mogućnost za dobivanjem opsežnih odgovora, veća uključenost ispitanika nego kod drugih oblika prikupljanja podataka te mogućnost objašnjavanja pitanja od strane istraživača čime se ispitaniku mogu dodatno pojasniti pitanja ukoliko postoje nejasnoće (Anderson, 2005, prema Maksimović & Macanović, 2017). S druge strane postoje i određeni nedostaci, poput relevantnosti odgovora, primjerice kada se istraživaču daju poželjni ili neistiniti odgovori, a smatra da ih istraživač želi dobiti. Također, navodi se

kako je nedostatak intervjua skupoća jer je za njegovu provedbu potrebno izdvojiti više vremena.

Prosječno vrijeme trajanja intervjua je bilo 15 minuta te su za potrebe ovoga rada snimljeni diktafonom na mobilnom uređaju, a potom napisani u obliku transkripta u ovom radu. Nakon toga snimke su obrisane. Identitet intervjuiranih osoba poznat je samo pristupnici te neće biti naveden u radu s čime su upoznati i sami ispitanici. Pitanja koja su se postavljala ispitanicima glasila su:

1. Za posjetu kojih organizacija u lokalnoj zajednici su djeca najviše zainteresirana?
2. Koliko često djeca obilaze mjesta/organizacije u lokalnoj zajednici? O čemu to najviše ovisi (roditeljima, stručnim suradnicima, lokalnoj zajednici, djeci)?
3. Na koji način pripremate djecu za odlazak u neku od lokalnih zajednica (u smislu da im općenito najavite što će tamo vidjeti)? Dogovarate li neka posebna pravila za odlazak?
4. Što radite s djecom nakon obilaska neke organizacije u lokalnoj zajednici (razgovor, izrada plakata, igrokaz)?
5. Na koji način dogovarate suradnju, u smislu koju vrstu komunikacije koristite prije posjete (mail, poziv)? Koliko unaprijed? Od čega počinje sama realizacija odlaska?
6. Opišite tijek dogovora između suradnika/ odgajateljice kolegice/ unutar lokalne zajednice.
7. Pamтите li neku posjetu? Po čemu? Ispričajte ukratko. Što vas je posebno dojmilo?

6. REZULTATI I RASPRAVA

U nastavku rada analizirat će se i usporediti dobiveni odgovori hrvatskih i norveških odgajatelja te će se na taj način dobiti razlika u načinu suradnje s lokalnom zajednicom u navedene dvije zemlje.

6.1. Analiza odgovora prvog pitanja „Za posjetu kojih organizacija u lokalnoj zajednici su djeca najviše zainteresirana“?

Odgajatelji u Hrvatskoj ističu kako djeca imaju interes za posjetu *svega onoga što nije dio svakodnevnice*. Odgajateljice ističu kako to najviše ovisi o dobi, spolu, trenutnim aktivnostima i temama kojima se bave. Jedna odgajateljice ističe da *određenu ulogu ima spol djece, pa tako dječaci više vole obilaskе vatrogascima, a djevojčice odlaske u knjižnicu*. Interesa ima i za posjetu Crvenom križu, Hitnoj pomoći, Domu zdravlja i željezničkom kolodvoru. Ovisno o tome gdje se vrtić nalazi djeca imaju interes i za posjetu domaćih životinja i atraktivnih mjesta u gradu.

Odgajatelji u Norveškoj, također ističu kako je interes za odlazak u organizacije lokalne zajednice velik. Odgajateljice spominju kako djeca posjećuju organizacije koje su im u blizini vrtića, ali jedna odgajateljica je istaknula kako je važna i dob djece i povezanost s projektnim aktivnostima. Iz tog razloga organiziraju se odlasci u institucije lokalne zajednice za stariju djecu, od četiri godine, poput posjete policijskoj postaji te se za predškolce organizira odlazak u školu koju će pohađati. Odgajateljice u Norveškoj se slažu da djeca imaju najviše interesa za odlazak u domove za starije osobe. Također, spomenuti su odlasci u crkvu za vrijeme vjerskih praznika, džamiju, banku, polarni institut, škole i knjižnicu.

Prema danim odgovorima može se vidjeti kako dječji vrtići u Hrvatskoj i Norveškoj imaju jednake interese za odlazak u ustanove lokalne zajednice. Usporedbom odgovora vidljivo je kako dječji interes je jednak za institucije kao što su gradska knjižnica i posjete hitnim službama. Zbog geografske razlike između zemalja, norveški dječji vrtići organiziraju posjetu polarnom institutu, dok hrvatski dječji vrtići organiziraju posjetu

domaćim životinjama karakterističnim za to podneblje. Dječji interes za posjete institucijama lokalne zajednice u hrvatskim i norveškim dječjim vrtićima razlikuje se u posjeti crkvama i džamijama, posjeti bankama te posjetama lokalnih znamenitosti.

6.2. Analiza odgovora drugog pitanja „Koliko često djeca obilaze mjesta/organizacije u lokalne zajednice? O čemu to najviše ovisi (roditeljima, stručnim suradnicima, lokalnoj zajednici, djeci)?

O količini posjeta tijekom pedagoške godine postoji velika razlika između dječjih vrtića u Hrvatskoj i Norveškoj. Odgajatelji u Hrvatskoj su odgovorili kako posjeta lokalnoj zajednici bude najmanje jednom u pedagoškoj godini, a najviše jednom mjesečno u toku pedagoške godine. Međutim pored odlazaka u institucije lokalne zajednice, jedna odgajateljica ističe kako predstavnici određene lokalne zajednice dolaze dječjem vrtiću u posjet. Odgajatelji ističu kako to najviše ovisi o odgajatelju i njegovom interesu za organizaciju posjete, odnosno koliko su odgajatelji „spremni istupiti iz sigurne zone (vrtićkog okruženja)“. Jedna odgajateljica ističe kako je vrlo važna i sama motivacija odgajatelja koja može biti „intrinzična (ispunjenost, osjećaj veće vrijednosti, zahvalnost i veselje djece) te ekstrinzična (plaćeni prekovremeni neposredni rad s djecom)“. Na odgajateljima je i da informiraju roditelje o važnosti i samom odlasku djece u institucije lokalne zajednice, a također da razgovara s predstavnicima institucija lokalne zajednice te ovisno o njihovim mogućnostima dogovara suradnju.

U Norveškoj se češće odlazi u organizacije lokalne zajednice. Tamošnji odgajatelji ističu da se posjete organiziraju gotovo svaki tjedan. U jednom intervjuu rečeno je da se gotovo svakog dana organiziraju „på tur“, odnosno šetnje izvan dječjeg vrtića koje se prilagode djeci ovisno o godišnjem dobu i mogućnostima vrtića. Pored toga kao i u dječjim vrtićima u Hrvatskoj, tako se i u dječjim vrtićima u Norveškoj organizira dolazak predstavnika institucije lokalne zajednice u dječji vrtić. Najviše to ovisi o odgajatelju, djeci, stručnim suradnicima i povezivanju s projektima. Razlika u dječjim vrtićima u Norveškoj je što postoji „pedagogijski leder“, odnosno stariji i iskusniji odgajatelj koji zajedno s drugim odgajateljima i stručnim suradnicima razgovara o mogućim posjetama. Može se zaključiti da odlazak u ustanove lokalne zajednice ovisi cjelokupnom kolektivu u

određenom dječjem vrtiću jer cijeli kolektiv odlučuje koje će se ustanove posjetiti. Također, ovisi i o obilježavanju određenih praznika i pozivu od strane lokalne zajednice.

Prema intervjuu s odgajateljicama u Hrvatskoj i Norveškoj vidljivo je kako postoje razlike o količini posjeta te se može zaključiti kako dječji vrtići u Norveškoj više surađuju i odlaze u ustanove lokalne zajednice za razliku od dječjih vrtića u Hrvatskoj. Također, postoji znatna razlika u razlogu učestalijih posjeta u norveškim dječjim vrtićima. U Hrvatskoj se naglašava kako je važna motivacija samog odgajatelja i kako on sam odlučuje o svemu, dok u Norveškoj o tome odlučuje gotovo cijeli kolektiv dječjeg vrtića, a pogotovo se odluka o suradnji tiče „pedagogijskog ledera“.

6.3. Analiza odgovora trećeg pitanja „Na koji način pripremate djecu za odlazak u neku od organizacija u lokalnoj zajednici (u smislu da im općenito najavite što će tamo vidjeti)? Dogovarate li neka posebna pravila za odlazak?“

Odgajatelji iz obje države složili su se oko pripreme djece za odlazak u lokalnu zajednicu. U Hrvatskoj dvije su odgajateljice istaknule kako najviše upoznavanje s određenom institucijom lokalne zajednice odrađuju kroz aktivnosti. Najčešće to bude na način da djeci „prikazuju slikovnice, društvene igre, edukativne filmove te kroz razgovore postavljaju pitanja“. Kroz razgovore dobivaju uvid koliko djeca poznaju određeno mjesto i temu te ga nadopunjuju novim informacijama i posjetom ustanove. Razgovaraju o tome što će tamo vidjeti, pitaju ih što očekuju od odlaska u lokalnu zajednicu te pokušavaju približiti rad lokalne zajednice koju će posjetiti.

Odgajatelji u Norveškoj ističu kako priprema djece ovisi o događanjima na kojima sudjeluju. Samu pripremu oni koriste kao način da djeci prikažu čemu ta lokalna zajednica ili događaj služi. Kao i odgajatelji u Hrvatskoj, odgajatelji u Norveškoj također razgovaraju s djecom o tome kamo će se ići, što misle što će tamo raditi i čemu ustanova služi. Pomoću ovakvih razgovora odgajatelji dobivaju smjernice kako dalje pripremiti djecu na odlazak u institucije lokalne zajednice.

Što se tiče samih pravila ponašanja u ustanovama lokalne zajednice odgajatelji u Hrvatskoj prije same posjete dogovaraju pravila s djecom. Jedna od odgajateljica navodi

kako se djeca „ne mogu isto ponašati na nogometnom stadionu ili u gradskoj knjižnici“, pa prema tome razgovara s djecom i prikuplja informacije jednako kao i za poznavanje određene ustanove lokalne zajednice. Prema tome koliko djeca znaju o ponašanju u određenoj ustanovi, ona nadopunjuje njihova znanja. Pored pravila ponašanja u ustanovi, dogovaraju se i pravila ponašanja u prometu. Također, znaju savjetovati i roditeljima da razgovaraju s djecom i pripreme ih na odlazak u ustanove lokalne zajednice.

Odgajateljica iz Norveške ističe kako „na početku pedagoške godine detaljno razgovaraju o pravilima“. Pravila se usvajaju tijekom pedagoške godine te kada djeca steknu određenu rutinu, same pripreme vezane za ponašanje u lokalnoj zajednici postaju kraće. U norveškim vrtićima, pored pravila ponašanja u ustanovama lokalne zajednice, odgajatelji su se izjasnili kako dogovaraju pravila i vezana za međusobno pomaganje među djecom. Jedna od norveških odgajateljica je istaknula kako imaju i pravilo nošenja reflektirajućih prsluka prilikom izlaska radi sigurnosti djece izvan vrtića.

Prema svemu navedenom može se zaključiti kako se priprema djece za odlazak u institucije lokalne zajednice provodi gotovo jednako u obje države. U obje države odgajatelji razgovaraju s djecom o instituciji lokalne zajednice koju će posjetiti i nude im aktivnosti kojima će im približiti rad lokalne zajednice. Također, dogovor oko pravila ponašanja sličan je u obje zemlje. Odgajateljice razgovaraju s djecom o pravilima ponašanja u ustanovi koju posjećuju. Međutim, odgajatelji u Norveškoj ističu kako u određenim dječjim vrtićima postoje pravila o nošenju reflektirajućih prsluka pri izlasku iz vrtića i pravila o međusobnom ponašanju.

6.4. Analiza odgovora četvrtog pitanja „Što radite s djecom nakon obilaska neke organizacije u lokalnoj zajednici (razgovor, izrada plakata, igrokaz)?“

Odgajateljice iz obje države ukazuju kako djeca nakon obilaska neke lokalne zajednice nastavljaju s započetim aktivnostima. Jedna odgajateljica iz Hrvatske istaknula je kako često posjete znaju potaknuti druge aktivnosti, pa samim tim nastaju i čitavi projekti. Odgajateljice iz Hrvatske ističu kako nastavljaju razgovore s djecom o posjećenim

ustanovama te međusobno dijele vlastita iskustva, mišljenja i dojmove o posjećenim ustanovama lokalne zajednice. Odgajateljice u Hrvatskoj ukazuju kako ustanove lokalne zajednice znaju pripremiti prigodne poklone, poput bojanki koje kasnije koriste u aktivnostima u dječjem vrtiću.

Jedna odgajateljica iz Hrvatske ukazuje kako ima praksu pravljenja plakata s fotografijama djece i lokalne zajednice te njihovih izjava i crteža posjećenog mjesta. Sličan princip rada ima i jedna norveška odgajateljica koja na taj način navodi djecu rane dobi na učenje novih riječi i razgovor. Iz takvih razgovora pokušava doznati jesu li djeca zainteresirana za posjećeni segment, odnosno želi dobiti povratne informacije o samome odlasku u institucije lokalne zajednice.

Odgajatelji iz Norveške isto tako ističu kako odlaskom u lokalnu zajednicu okrepljuju i upotpunjuju već započete aktivnosti. Kroz intervju odgajateljice su dala primjere kako određena posjeta može utjecati na daljnji razvoj aktivnosti i interesa djece. Jedan od takvih primjera je posjeta knjižnici gdje, kako ističe odgajateljica postojao „konkretan cilj“ same posjete. Odgajateljica je željela djeci približiti na koji način se posuđuju knjige u knjižnici te su iz tog razloga posudili nekoliko knjiga kako bi djeca to vidjela. Kasnije su se iz toga razvile i druge aktivnosti.

Iz danih odgovora je vidljivo kako postoji gotovo identičan pristup rada u dječjim vrtićima u Hrvatskoj i Norveškoj. Odgajateljice iz obje države nastavljaju s aktivnostima prije posjete lokalnoj zajednici. U to ulaze razgovori o posjećenoj lokalnoj zajednici, izrada plakata s fotografijama te druge aktivnosti koje se razvijaju iz posjete.

6.5. Analiza odgovora petog pitanja „Na koji način dogovarate suradnju, u smislu koju vrstu komunikacije koristite prije odlaska u lokalnu zajednicu (e-mail, poziv)? Od čega počinje sama realizacija odlaska?“

Odgajatelji u Hrvatskoj složili su se oko toga da se za dogovor suradnje između lokalne zajednice i dječjeg vrtića u većini slučajeva koristi telefonski poziv, a nekada to bude e-mail. Ovisno o tome jesu li odgajatelji već surađivali s nekom institucijom ili ne, odlaze fizički na dogovor u ustanovu određene lokalne zajednice kako bi dogovorili suradnju. Primjerice, jedna odgajateljica je istaknula kako nekoliko godina surađuje s

vatrogascima te kada se dotakne te teme, samo ih telefonski nazove kako bi dogovorili točno vrijeme dolaska, dok za suradnju s knjižnicom za koju su djeca imala interes tek ove pedagoške godine, otišla je fizički u ustanovu zajedno s kolegicom odgajateljicom razgovarati o mogućnosti suradnje pošto s tom ustanovom lokalne zajednice nisu surađivali. Vrijeme dogovaranja prije posjete, prema riječima jedne odgajateljice ovisi o udaljenosti dječjeg vrtića i lokalne zajednice, primjerice ukoliko je lokalna zajednica negdje u blizini dječjeg vrtića, razgovor o dolasku kreće sedam do deset dana prije. Dvije odgajateljice istaknule su kako one same dogovaraju suradnju s lokalnom zajednicom, dok je jedna istaknula da najprije razgovara s kolegicom odgajateljicom iz skupine, a ostatak suradnje dogovaraju stručni suradnici. Odgajateljice ističu kako sama organizacija suradnje s lokalnom zajednicom kreće od dječjeg interesa i same motiviranosti odgajatelja da djeci približi temu interesa. Odgajateljice prate interes djece za određenu temu i ukoliko je, prema riječima odgajateljice, „mogu povezati s lokalnom zajednicom, trude se što prije realizirati suradnju“. Jedna je odgajateljica istaknula kako je svaka suradnja za njih individualna, odnosno da se svaka suradnja „kreira prema njenim potrebama“. Prilikom dogovora oko suradnje s lokalnom zajednicom odgajatelji dogovaraju vrijeme dolaska, koliko djece može biti u određenom terminu i koja dobna skupina.

U Norveškoj odgajatelji se za sredstvo komunikacije odlučuju najčešće za e-mail te se u nešto manjoj mjeri koristi telefonski poziv. Međutim u norveškim je vrtićima način rada nešto drugačiji, pa tako postoje „pedagogijski leđeri“ koji dogovaraju suradnje između dječjih vrtića i lokalne zajednice. Prema riječima odgajateljica sama realizacija započinje na način da „pedagogijski leđer“ razgovara s članovima odgojnih skupina koji mu kazuju o interesima djece te nakon toga zajedno odlučuju što bi bilo najidealnije za posjetiti. Jedna od intervjuiranih odgajateljica istaknula je kako izrađuju „mape na osnovu kojih planiraju daljnji rad“. „Pedagogijski leđer“ ponekad odlazi fizički na dogovor s institucijama lokalne zajednice gdje razgovaraju „što je sve potrebno za dolazak djece u određenu ustanovu“. Zatim nekoliko dana prije „pedagogijski leđer“ potvrđuje dolazak skupine u ustanovu. Kao i odgajatelji u Hrvatskoj i odgajatelji u Norveškoj najavljuju vrijeme dolaska ovisno o tome

jesu li prije surađivali s određenom ustanovom lokalne zajednice ili nisu. Jedna odgajateljica je istaknula kako za posjetu farmi su najavili dolazak dva mjeseca prije, dok za neke druge institucije, poput polarnog instituta su najavili par dana prije pošto su s njima već surađivali.

Iz dobivenih odgovora zaključuje se kako postoje razlike u dogovaranju suradnje dječjeg vrtića i lokalne zajednice. U Hrvatskoj se u najvećoj mjeri koristi telefonski poziv, dok se u Norveškoj e-mail. Ukoliko je potrebno, u obje zemlje se odlučuju na fizički razgovor. Međutim, najveća razlika postoji kod osoba koje dogovaraju suradnju. U većini slučajeva u Hrvatskoj je to sama odgajateljica, a u nešto manjoj mjeri su s njom bude odgajateljica kolegica iz skupine i/ili stručni suradnici. U Norveškoj, cijeli proces posjete lokalnoj zajednici provodi i dogovara „pedagogijski lider“. Također, u Norveškoj o samom procesu odluke o posjeti lokalne zajednice odlučuje gotovo čitav kolektiv. U dječjim vrtićima u obje zemlje sama realizacija suradnje kreće od dječjeg interesa. Vrijeme dogovaranja ovisi o suradnji, odnosno koliko su dječji vrtić i određena institucija lokalne zajednice već surađivali.

6.6. Analiza šestog pitanja „Opišite tijek dogovora između suradnika/ odgajateljice kolegice/ unutar lokalne zajednice“.

Sam tijek organizacije se razlikuje između odgajatelja u Hrvatskoj i Norveškoj. Odgajatelji u Hrvatskoj dogovor započinju s odgajateljicom kolegicom ili odgajateljicom iz susjedne skupine. Jedna od odgajateljica izjasnila se kako je „važno da s kolegicom odgajateljicom dogovori osnovne stvari prije nego što odu korak dalje“. Druga je opet istaknula kako s kolegicom odgajateljicom tokom čitave godine planira zajedničke projekte, pa tako i posjete lokalnim zajednicama. Spomenula je kako u suradnje s lokalnom zajednicom ulaze kada se za to pokaže potreba, odnosno kada djeca postanu zainteresirana za određenu temu. Jedna odgajateljica je istaknula da zbog cjelodnevnog rada u vrtiću, većinu stvari je dogovarala s kolegicom iz susjedne skupine. Prema riječima odgajateljice, zajedno su razgovarale, izmjenjivale informacije što će i kada posjetiti te razgovarale o sigurnosti djece u prometu. Nakon toga razgovaraju sa stručnim suradnicima vrtića, ravnateljicom te traže njihovo dopuštenje i pomoć prilikom realizacije. Naposljetku dolazi

do razgovora s organizacijom iz lokalnom zajednicom. Jedna odgajateljica ističe kako za samu realizaciju odlaska do ustanove lokalne zajednice poziva roditelje, stručne suradnike ili nekog od osoblja iz vrtića da joj pomognu prilikom šetnje do određene institucije lokalne zajednice.

U Norveškoj dogovor oko odlaska u organizacije lokalne zajednice izgleda drugačije. Sam odlazak organizira i osmišljava „pedagogijski lider“. Jedna odgajateljica je istaknula kako ona i kolege unutar skupine, razgovaraju o interesima djece te sastavljaju popis mogućnosti, odnosno institucija koje bi mogli posjetiti. Nakon toga te informacije iznose „pedagogijskom lideru“ koji odlučuje o posjeti lokalne zajednice. „Pedagogijski lider“ javlja ustanovama informacije vezane za dolazak djece, primjerice broj djece, glavni cilj dolaska te vrijeme kada bi vrtiću odgovaralo. Nakon toga očekuje se od institucije lokalne zajednice da se povratno javi s informacijama o mogućnosti dolaska djece. U norveškim vrtića većinu posjeta dogovara „pedagogijski lider“, a odgajatelj i stručni suradnici pripomažu u samoj realizaciji.

Realizacija posjete lokalnoj zajednici u obje zemlje je slična. Odgajatelji iz obje zemlje najprije razgovaraju s kolegama unutar skupine. U Hrvatskoj je to nešto detaljnije jer najčešće odgajateljice same realiziraju suradnju, dok u Norveškoj razgovaraju o mogućim posjetama lokalnoj zajednici koje iznose „pedagogijskom lideru“. U Hrvatskoj odgajateljice razgovaraju o svim detaljima vezanim za posjetu određene lokalne zajednice te ukoliko je potrebno traže dopuštenje i pomoć od stručnih suradnika i ravnatelja, dok se u Norveškoj njihova pomoć podrazumijeva te jednako sudjeluju u organizaciji suradnje.

6.7. Analiza sedmog pitanja „Pamtite li neku posjetu? Po čemu? Ispričajte ukratko. Što vas je posebno dojmilo?“

Odgajatelji iz Hrvatske i Norveške imaju različita zapažanja i doživljaje iz obilaska lokalne zajednice. Odgajateljice iz Hrvatske dojmile su posjete lokalnoj zajednici u blizini vrtića, pa su iz toga razloga izdvojile posjete uljari i branju maslina te posjetu promatračnici ptica. Odgajateljica koja je imala suradnju s lokalnom zajednicom u odlazak branja maslina i posjeti uljare ističe kako je ova suradnja jednako doprinijela i djeci i lokalnim mještanima. Djeca su uživala u pomaganju i na otvorenom, dok su s druge strane mještani su bili

zadovoljni zbog njihove pomoći u branju maslina. Iduća intervjuirana odgajateljica kazuje kako ju je posebno dojmila posjeta promatračnici ptica. Ispričala je kako su djeca bila oduševljena pticama vezanih za njihov kraj te su imali priliku proučiti nešto novo, poput zmijske kože. Također ističe kako ju je dojmilo što je sama ustanova organizirala likovne aktivnosti za djecu što im je zasigurno dodatno približilo naučene spoznaje u promatračnici. Jedna odgajateljica je istaknula kako ju je dojmilo kada su roditelji dolazili u posjetu skupini i predstavljali svoja zanimanja. Zaključuje kako su djeca uživala u samom projektu jer je svako dijete dobilo priliku predstaviti zanimanje svog roditelja. Odgajateljica ističe kako dijete na taj način radi na svome socioemocionalnom razvoju te spaja najvažnija socijalna okruženja, a to su roditelji i prijatelji iz vrtića.

Sličan projekt je imala jedna odgajateljica iz Norveške, samo što su u njenom slučaju djeca obilazila radna mjesta svojih roditelja. „Djeci se posebno svidjela mama bagerista jer su se mogli provozati u bageru“ zaključila je odgajateljica. Također, odgajateljica smatra da se djeca na taj način bolje upoznaju i predstavljaju sebe i svoje roditelje. Istu odgajateljicu je dojmila posjeta polarnom institutu jer su djeca posebno uživala u pričama o polarnim životinjama te su imali priliku vidjeti modele polarnih životinja. Pored navedenog, jedna odgajateljica ističe kako joj se posebno dopala posjeta božićnoj misi. Svećenik je na misi slikama prikazivao rođenje Isusa što je djeci privuklo pažnju. Ista odgajateljica je istaknula i posjetu domu za starije jer su djeca i starije osobe nekim svakodnevnim aktivnostima utjecali jedni na druge. Druga odgajateljica je istaknula kako joj posjeta domu za starije posebno svidjela jer su djeca zajedno starijima kroz igru, pjesmu i ručak zajedno proveli kvalitetno vrijeme.

Postoje sličnosti u suradnji dječjeg vrtića i lokalne zajednice u Hrvatskoj i Norveškoj. U intervjuu odgajateljice iz obje države istaknule su kako im se svidjela suradnja s roditeljima u kojoj su predstavljali svoja zanimanja. Posebne razlike u suradnji s lokalnom zajednicom između dvije zemlje nema. Razlike se pojavljuju vezano za geografskom podneblje i ono što je karakteristično za određenu zemlju, primjerice u Hrvatskoj odgajateljicama su se svidjele posjete branju maslina te promatračnici ptica, dok je u Norveškoj to bila posjeta polarnom institutu.

7. ZAKLJUČAK

S prvim dolaskom u praksu susrela sam se s posjetom lokalnoj zajednici. Samo iskustvo me dojmilo te mi je djelovalo veoma organizirano. Slušajući razne kolegije, primijetila sam kako se o suradnji s lokalnom zajednicom ne govori u značajnoj mjeri, što smatram da je za nas početnike u radu izrazito bitno i potrebno kako bi se upoznali s onime što nas čeka. Smatram da je od izrazite važnosti ponuditi i prikazati djeci resurse i društva koji se nalaze u njihovoj okolini. Na taj način njegujemo našu tradiciju, promičemo rad određenih ustanova, upoznajemo djecu sa svakodnevnim radom određenih zanimanja te im pružamo priliku da upoznaju sami sebe i svoje interese. Iz tog razloga odlučila sam promišljati o organizaciji, komunikaciji i dobrobitima koje nudi lokalna zajednica.

Primjeri iz Norveške sloveli su za idealne primjere iz kojih se može naučiti i obogatiti osnovno znanje, stoga sam ih htjela usporediti s primjerima iz Hrvatske i unaprijediti svoj budući rad. Najveći interes djeca iz obje zemlje pokazala su za posjetu gradske knjižnice i hitnih službi. U ovome istraživanju vidljivo je kako dječji vrtići u Norveškoj češće odlaze u posjete institucijama lokalne zajednice od dječjih vrtića u Hrvatskoj. Također, dolazimo do zaključka kako sam odlazak u ustanove lokalne zajednice u Hrvatskoj ovisi o odgajateljima, dok u Norveškoj o tome odlučuje cijeli kolektiv. Istraživanje je pokazalo da odgajatelji u obje zemlje imaju jednak način pripremanja djece za odlazak u ustanove lokalne zajednice. U obje države odgajatelji kroz razgovor pripremaju djecu na odlaske u institucije lokalne zajednice. Jednake aktivnosti odgajatelji imaju i nakon odlaska u dionice lokalne zajednice, a najčešće to budu razgovori o posjećenom te izrada plakata s fotografijama. U dogovoru oko same posjete dolazi do manjih razlika. Odgajatelji u Hrvatskoj posjete dogovaraju putem telefona te samu suradnju dogovara odgajateljica, dok odgajatelji u Norveškoj češće odabiru e-mail, a samu posjetu dogovara „pedagogijski lider“. Tijek dogovora između odgajatelja i suradnika je gotovo jednak, no zbog razlike u učestalosti posjeta institucijama lokalne zajednice u Hrvatskoj odgajatelji detaljnije razgovaraju o provođenju posjete, dok odgajatelji u Norveškoj to prepuštaju „pedagogijskom lideru“. Norveški odgajatelji više pažnje

posvećuju davanju ideja o mogućim posjetama. Odgajatelji su u ovom istraživanju izdvojili posjete koje su im se najviše dopale, koji ujedno služe za primjere drugim odgajateljima. Neke od primjera koje izdvajaju odgajatelji su posjete roditelja i prikazivanje njihovih zanimanja. Posebnih razlika u posjeti institucija lokalne zajednice nema, a jedina razlika je već spomenuto geografsko podneblje. Kroz rezultate ovog rada vidljivo je kako je potrebno dodatno unaprijediti i raditi na suradnji s lokalnom zajednicom u većoj mjeri. Odgajatelji u obje države imaju slične pristupe prije i nakon odlaska i organizacije u institucije lokalne zajednice, međutim razlikuju se u tijeku samog dogovora i komunikacije s ustanovama lokalne zajednice. Lokalna zajednica, kao što je već spomenuto u radu je prilika da se djeca upoznaju s radom okoline u kojoj žive. Norveški način suradnje s lokalnom zajednicom je primjer kako ustanove ranog odgoja i obrazovanja zajedno s lokalnim institucijama i populacijom podržavaju različite etničke, kulturne i socioekonomske pozadine. Iz tog razloga nadam se da će se Hrvatska u budućnosti ugledati na Norvešku i pospješiti svoju suradnju s dionicama lokalne zajednice. Vjerujem da je ovaj rad doprinosi razvoju svijesti kod svih uključenih u rani i predškolski odgoj i obrazovanje.

8. BIBLIOGRAFIJA

- Antulić Majcen, S., & Pribela-Hodap, S. (2017). Prvi koraci na putu prema kvaliteti: Samovrednovanje ustanova ranog i predškolskog odgoja i obrazovanja.
- Cohen, B. (2010). Od učenja u zajednici do gospodarskog oporavka: zašto je osjećaj "mjesta" važan., *Djeca u Europi: zajednička publikacija mreže europskih časopisa*, 2(3), str. 2-3. Dohvaćeno iz https://hrcak.srce.hr/index.php?show=clanak&id_clanak_jezik=213221
- Eurydice. (2022). *Norway. Early childhood education and care*. Dohvaćeno iz <https://eurydice.eacea.ec.europa.eu/national-education-systems/norway/educational-guidelines>
- Framework Plan for Kindergartens* . (2018). Dohvaćeno iz Utdannings - direktoratet: <https://www.udir.no/contentassets/7c4387bb50314f33b828789ed767329e/framework-plan-for-kindergartens--rammeplan-engelsk-pdf.pdf>
- Hansen, K. A., Kaufmann, R. K., & Saifer, S. (1999). *Odgoj za demokratsko društvo*. (p. Mira Kunstek, Ur., D. Nikolić, & B. Petrović-Sočo, Prev.) Zagreb: "Mali profesor", d.o.o.
- Hrvatska, E. (20. 4. 2024.). *Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje*. Dohvaćeno iz Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2013.-2024.: <https://www.enciklopedija.hr/clanak/lokalna-zajednica>
- Knapp, M., & Hall, J. (2010). *Neverbalna komunikacija u ljudskoj interakciji*. Zagreb: Naklada Slap.
- Ljubetić, M. (2009). *Vrtić po mjeri djeteta*. Zagreb: Školske novine.
- Maksimović, A., & Macanović, N. (2017). Intervju u kvalitativnim pedagoškim istraživanjima. U *Zbornik Odseka za pedagogiju* (str. 175-187). Novi Sad: Filozofski fakultet u Novom Sadu.
- Mijajlović, S. (2016). Razvijanje projekta u funkciji saradnje vrtića i lokalne zajednice. *Savremeno predškolsko vaspitanje i obrazovanje: izazovi i dileme*, str. 245-252.
- Milanović, M., & sur. (2014). *Pomozimo im rasti*. Zagreb: Golden marketing - Tehnička knjiga.

- Nacionalni kurikulum za rani i predškolski odgoj i obrazovanje. (2015). Narodne novine. Dohvaćeno iz <https://mzo.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/Obrazovanje/Predskolski/Nacionalni%20kurikulum%20za%20rani%20i%20predskolski%20odgoj%20i%20obrazovanje%20NN%2005-2015.pdf>
- NOKUT*. (2020). Dohvaćeno iz <https://www.nokut.no/en/news-2016/nokut-to-recognise-teachers-with-foreign-qualifications/>
- Oslo Metropolitan University*. (2023). Dohvaćeno iz <https://www.oslomet.no/en/study/study-programmes?q=&faculty=51&institute=122>
- Pavić-Rogošić, L. (2004). *Naša zajednica naša odgovornost*. Zagreb: Tiskara Znanje, Zagreb.
- Rogulj, E. (2018). Komunikacijske kompetencije odgojitelja. U I. V. Adrijana Višnjić Jevtić, *Izazovi suradnje: razvoj profesionalnih kompetencija odgojitelja za suradnju i partnerstvo s roditeljima* (str. 111-143). Zagreb: Alfa d.d. Zagreb.
- Ronning, W. (2010). "Učenje u zajednici u Norveškoj" - Razvijanje osjećaja zajedništva kod malene djece: učenje u zajednici u norveškim seoskim vrtićima. *Djeca u Europi*, 2(3), str. 12-13. Dohvaćeno iz <https://hrcak.srce.hr/144578>
- Sadwnik, A. R., Aasen, W., & Višnjić Jevtić, A. (2019). Norwegian and Croatian Students of Undergraduate Kindergarten Teacher Education Programs on Their Professional Development and Conditions for It. *Universal Journal of Educational Research*, str. 8-21. Dohvaćeno iz <https://www.parentcenterhub.org/multiple/#refs>
- Slunjski, E. (2001). *Integrirani predškolski kurikulum, rad djece na projektima*. Zagreb: Mali profesor.
- Slunjski, E., Ljubetić, M., Pribela Hodap, S., Malnar, A., Kljenak, T., Zagrajski Malek, S., . . . Antulić, S. (2012). Priručnik za samovrednovanje ustanove ranoga i predškolskoga odgoja i obrazovanja. (S. Antulić, Ur.) Zagreb: Nacionalni centar za vanjsko vrednovanje obrazovanja. Dohvaćeno iz https://www.ncvvo.hr/wp-content/uploads/2021/07/prirucnik_predskolski_odgoj.pdf

- Tankersley, D., Brajković, S., Handžar, S., Rimkiene, R., Sabaliauskiene, R., Trikić, Z., & Vonta, T. (2012). *Teorija u praksi - priručnik za profesionalni razvoj odgajatelja*. Zagreb: Pučko otvoreno učilište "Korak po korak".
- Tatković, N., Diković, M., & Tatković, S. (2016). *Pedagoško-psihološki aspekti komunikacije*. Pula: Sveučilište Jurja Dobrile u Puli.
- Zelenika, R. (1998). *Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog dijela*. Rijeka: Ekonomski fakultet u Rijeci.
- Zrilić, S. (2010). Kvaliteta komunikacije i socijalni odnosi u razredu. *Pedagogijska istraživanja*, str. 231-240. Dohvaćeno iz <https://hrcak.srce.hr/118096>
- Žižak, A., Vizek Vidović, V., & Ajduković, M. (2012). *Interpersonalna komunikacija u profesionalnom kontekstu*. Zagreb: ERF.

9. PRILOZI

Najprije će se prikazati odgovori hrvatskih odgajatelja, a zatim norveških odgajatelja.

Ispitanik A, pet godina radnog iskustva u dječjem vrtiću

1. Za posjetu kojih organizacija u lokalnoj zajednici su djeca najviše zainteresirana?

Naša djeca pokazuju veliki interes za bilo koje aktivnosti koje nisu dio „rutine“, a u to ulaze svakakvi izleti, posjete, predstave i događaji vezanih za mjesto. S obzirom da polaze vrtić u mjestu, a ne u gradu, veća je dostupnost posjeti domaćih životinja i poljoprivrednih aktivnosti, pa upravo u tome najviše uživaju.

2. Koliko često djeca obilaze mjesta/organizacije u lokalnoj zajednici? O čemu to najviše ovisi (roditeljima, stručnim suradnicima, lokalnoj zajednici, djeci)?

Otprilike jednom mjesečno svaka skupina ima barem nekakav oblik suradnje s lokalnom zajednicom. Tako naprimjer svake godine posjetimo sajam cvijeća koji je u organizaciji naše turističke zajednice, zatim branje maslina oko dječjeg vrtića s mještanima, posjet lokalnih OPG-a iz čega se kasnije izrode različite aktivnosti.

3. Na koji način pripremate djecu za odlazak u neku od lokalnih zajednica (u smislu da im općenito najavite što će tamo vidjeti)? Dogovarate li neka posebna pravila za odlazak?

Najprije najavimo roditeljima što planiramo posjetiti tako da i oni budu upućeni, a i ako su u mogućnosti da pripreme djecu. S djecom prije same realizacije posjete dogovaramo pravila ponašanja i u većinu slučajeva nekoliko dana prije posjete najavimo djeci posjetu i krenemo s aktivnostima koje su u vezi s temom kako bi osvijestili važnost toga što posjećujemo.

4. Što radite s djecom nakon obilaska neke organizacije u lokalnoj zajednici (razgovor, izrada plakata, igrokaz)?

Nakon posjete nastavljamo s aktivnostima s kojima smo krenuli prije posjete. Često se dogodi da jedna tema povuče drugu, pa započnemo i projekt. Tako je primjerice vatrogasna vježba s mještanima prešla u projekt o hitnim službama.

5. Na koji način dogovarate suradnju, u smislu koju vrstu komunikacije koristite prije posjete (mail, poziv)? Koliko unaprijed? Od čega počinje sama realizacija odlaska?

Suradnja nam je do sad bila odlična s lokalnom zajednicom jer su mještani svjesni koliko pozitivnih ishoda ima svaki oblik suradnje ili organizacije događaja, tako da su nam uvijek na raspolaganju prijatelji, rodbina, roditelji djece i ostali mještani. Najčešće sve dogovaramo 2-3 tjedna unaprijed, ovisno o tome što se planira. Sama realizacija kreće od dječjeg interesa, odnosno ukoliko primijetimo da djecu određena tema interesira, a možemo je povezati s lokalnom zajednicom trudimo se što prije realizirati suradnju. U većini slučajeva pozivom dogovaramo posjetu.

6. Opišite tijek dogovora između suradnika/ odgajateljice kolegice/ unutar lokalne zajednice.

Dogovaranje započinje prvenstveno s kolegicama, zatim ravnateljicom i stručnom službom, a onda tek s vanjskim suradnicima, roditeljima i drugima. S obzirom da odaziv uvijek bude velik, važno nam je da smo osnovne stvari dogovorile međusobno prije nego što idemo korak dalje. Nakon dogovora unutar vrtića, nazovemo odabrani segment lokalne zajednice i dogovaramo oko vremena posjete.

7. Pamтите li neku posjetu? Po čemu? Ispričajte ukratko. Što vas je posebno dojmilo?

Predškolci su prije godinu, dvije s mještanima brali masline, pa su posjetili i uljaru. Bilo nam je jako zanimljivo promatrati proces pravljenja maslinovog ulja, a djeca su puno toga novog vidjela. Posebno me dojmio interes djece za branje maslina i pravljenja maslinovog ulja. Boravili su na otvorenom i uživali su, a s druge strane smo pomogli mještanima.

Ispitanik B, osam godina rada u dječjem vrtiću

1. Za posjetu kojih organizacija u lokalnoj zajednici su djeca najviše zainteresirana?

Navedeno najviše ovisi o dobi, spolu, trenutnim aktivnostima i temama kojima se u skupini bavimo. Trenutno se nalazim u mješovitoj vrtićkoj skupini djece u dobi od 3 do 5 godina. Dječaci su se ove godine najviše veselili dolasku vatrogasaca u vrtić dječjeg dvorišta, dok su se djevojčice više interesirale za odlazak u jednu od podružnica knjižnice. Djeca iz skupine predškolaca najviše su se interesirala odlasku posjeti Gornjem gradu – uspinjači i Trgu bana Josipa Jelačića (Zagreb).

2. Koliko često djeca obilaze mjesta/organizacije u lokalnoj zajednici? O čemu to najviše ovisi (roditeljima, stručnim suradnicima, lokalnoj zajednici, djeci)?

Ove smo pedagoške godine išli u posjet samo jednom mjestu u lokalnoj zajednici – gradskoj knjižnici, dok je nama dolazilo više predstavnika lokalne zajednice – vatrogasci, roditelji kao članovi lokalne zajednice i predstavnici različitih zanimanja, pa nam je tako bila mama koja je po struci stomatolog. Mišljenja sam da to najviše ovisi o odgojiteljima. Koliko su oni spremni istupiti iz sigurne zone (vrtićkog okruženja) i upustiti se u nešto što za njih nije toliko poznato. Radim u dječjem vrtiću u kojem te nitko neće poniziti, pokuditi ili napasti ukoliko ne radiš nešto od navedenog, ali isto tako, neće te niti pohvaliti pa onda najviše o tebi samom ovisi hoćeš li se upustiti u tako nešto ili ne. Motivacija za navedeno može biti intrinzična (ispunjenost, osjećaj veće vrijednosti, zahvalnost i veselje djece), ali i ekstrinzična (plaćeni prekovremeni neposredni rad s djecom). Na odgojitelju je da roditeljima objasni o čemu se radi, koje su dobrobiti posjeta određenom mjestu u lokalnoj zajednici i ukoliko mu je potrebna pomoć upita ih za istu. Naravno, potrebna je i suradnja s predstavnicima lokalne zajednice koju opet, obavlja i ostvaruje odgojitelj.

3. Na koji način pripremate djecu za odlazak u neku od lokalnih zajednica (u smislu da im općenito najavite što će tamo vidjeti)? Dogovarate li neka posebna pravila za odlazak?

Djeci određeno mjesto prikažemo kroz slikovnice, društvene igre, edukativne filmove i razgovore. Postavljamo pitanja prvo da vidimo što o tom mjestu uopće znaju, onda njihovo znanje nadopunjavamo novim informacijama. Osim toga, izrađujemo neki vid zahvale članovima lokalne zajednice koji su nam pružili podršku i surađivali s nama na tom putu.

Naravno da se pravila dogovaraju, ovisno o mjestu na koje odlazimo. Ne možemo se isto ponašati na nogometnom stadionu ili u gradskoj knjižnici. Kao što smo već spomenuli, prvo ispitujemo i skupljamo informacije o tome što djeca do sada o mjestu znaju i koje je prihvatljivo ponašanje na određenom mjestu, a onda to znanje razgovorom nadopunjavamo. Ukoliko nam je mjesto dostupno hodajući, dogovaramo pravila šetanja na putu do mjesta, a ukoliko putujemo autobusom, pravila se dogovaraju u skladu s time. Pravila su uglavnom vezana za sigurnost djece i prihvatljivo ponašanje – smijemo li vikati na tom mjestu, kako hodamo do tamo, kome se obratimo za pomoć ukoliko se izgubimo i slično.

4. Što radite s djecom nakon obilaska neke organizacije u lokalnoj zajednici (razgovor, izrada plakata, igrokaz)?

Nakon odlaska izrađujemo plakat s fotografijama djece na određenom mjestu, ispisujemo dječje izjave i doživljaje posjeta i na neki način likovni bilježimo naš posjet – npr. djeca crtaju vatrogasni kamion koji su vidjeli. Možemo i smisliti pjesmicu.

5. Na koji način dogovarate suradnju, u smislu koju vrstu komunikacije koristite prije posjete (mail, poziv)? Koliko unaprijed? Od čega počinje sama realizacija odlaska?

Ovo je teško odgovoriti jer je svaka suradnja individualna tj. kreiramo ju prema potrebama nje same. Npr. s vatrogascima smo u kontaktu već duži niz godina i njih smo telefonski kontaktirali na početku godine kada smo okvirno dogovorili plan dolaska, a onda kada se planirani period/mjesec približio smo ih kontaktirali i dogovorili detalje. Knjižnicu smo osobno posjetili (odgojitelji) i zamolili za suradnju zbog interesa djece – često bismo u šetnji prolazili pored knjižnice i govorili djeci o tom mjestu pa smo na taj način uvidjeli njihov interes za istim. Kao što sam prethodno navela, realizacija počinje

od odgojitelja i njegove motiviranosti za suradnjom, koja je najčešće interes djece iz skupine.

6. Opišite tijek dogovora između suradnika/ odgajateljice kolegice/ unutar lokalne zajednice.

S kolegicom kroz čitavu godinu planiram zajednički tromjesečne planove, projekte, mjesečne i dnevne planove, pa tako i posjete lokalnoj zajednici ili njihov posjet nama. S članovima lokalne zajednice s kojima stupamo u suradnju kontaktiramo kada se pokaže potreba (npr. knjižnica usred pedagoške godine) ili na početku ukoliko je to nešto što se već provodi niz godina. Stručne suradnike uglavnom molimo za dopuštenje i dozvolu ostvarivanja suradnje ili npr. izradu uplatnice (ako se posjeta plaća ili treba platiti autobus) i službene molbe/potpisne liste za roditelje jer djeca izlaze izvan vrtića i voze se autobusom.

7. Pamтите li neku posjetu? Po čemu? Ispričajte kratko. Što vas je posebno dojmilo?

Iskreno, ove godine su me se najviše dojmile posjete roditelja skupini. U sklopu projekta vezanog za socioemocionalni razvoj „To sam ja“ bitno nam je bilo ostvariti suradnju s roditeljima, odnosno pružiti svakom djetetu mogućnost da njegov roditelj dođe u skupinu, ispriča pojedinu priču, prikaže svoje zanimanje ili nešto u čemu je jako dobar (npr. sviranje gitare, izvođenje treninga). Osmjesi koje dijete čiji je roditelj u skupini ima na licu pamti se čitav život. Taj ponos o kojem kasnije priča ne može zamijeniti niti jedan posjet lokalnoj zajednici, jer njegov je roditelj u njegovim očima najbolji, a sada je to i dokazao svim prijateljima u grupi. To je jedinstven spoj djetetu dvaju najvažnijih socijalnih okruženja – grupe/prijatelja i obitelji, a to je ono najvažnije za djetetov uspješan rast i razvoj.

Ispitanik C, 15 godina rada u dječjem vrtiću

1. Za posjetu kojih organizacija u lokalnoj zajednici su djeca najviše zainteresirana?

Najviše su zainteresirana za posjetu Crvenom križu, vatrogascima, gradskoj knjižnici, posebno kada se obilježava dan knjige. Naravno i hitna pomoć, znaju otići u posjet i domu zdravlja, željezničkom kolodvoru. Često ovisi o tome kakve aktivnosti radimo u grupi, pa znaju dobiti interes da posjete nešto od toga.

2. Koliko često djeca obilaze mjesta/organizacije u lokalnoj zajednici? O čemu to najviše ovisi (roditeljima, stručnim suradnicima, lokalnoj zajednici, djeci)?

Godišnje to bude nekoliko puta i ovisno o tome kada se što obilježava. Često ih razne organizacije pozivaju, primjerice često ih pozivaju iz Pučkog narodnog učilišta, glazbene škole znaju organizirati ples i koncert na koji se rado odazivamo. Najviše to ovisi o odgojitelju. On najviše inicira organizaciju neke posjete. Kasnije on surađuje sa stručnom službom i traži suglasnost roditelja koji uglavnom to na kraju samo potvrde.

3. Na koji način pripremate djecu za odlazak u neku od lokalnih zajednica (u smislu da im općenito najavite što će tamo vidjeti)? Dogovarate li neka posebna pravila za odlazak?

Najviše odradimo to kroz aktivnosti. Do tjedan dana prije potaknemo tu temu o odlasku u lokalnu zajednicu. Potičemo ih razgovorom što bi sve tamo mogli vidjeti, kakva oni očekivanja imaju o tome. Važno nam je da se oni malo upoznaju s lokalnom zajednicom i da imamo neki cilj zašto ih tamo vodimo. Poslije toga im iznesemo pravila ponašanja. Posebno im istaknemo pravila ponašanja prilikom šetnje do tamo i u prometu, a istaknemo i pravila ponašanja u ustanovi.

4. Što radite s djecom nakon obilaska neke organizacije u lokalnoj zajednici (razgovor, izrada plakata, igrokaz)?

U većini slučajeva krenemo s razgovorima što im se najviše svidjelo i što su novo naučili. Također, nastavljamo dalje s tom temom kroz aktivnosti. Isto tako djeca, nekad dobiju neke prigodne poklone, tako su dobili od vatrogasaca bojanke koje su bojali po dolasku u vrtić, od policije su dobili prometne znakove koje su bojali i kasnije se igrali s njima.

5. Na koji način dogovarate suradnju, u smislu koju vrstu komunikacije koristite prije posjete (mail, poziv)? Koliko unaprijed? Od čega počinje sama realizacija odlaska?

Najprije dogovaramo usmeno kolegica odgajateljica i ja, pa kada se dogovorimo javimo se stručnim suradnicima koji se kasnije dogovaraju s lokalnom zajednicom. To se najčešće odvija putem maila ili poziva. Dogovara se i satnica kada bi došli, ustanove organiziraju grupe koliko djece može biti u određenom terminu i koja dobna skupina djece. Stručni suradnici najčešće dogovaraju te formalnosti s lokalnom zajednicom. Ovisno o tome gdje se ide, toliko se ranije dogovara. Ukoliko idemo negdje u blizini vrtića to bude do par dana prije, najčešće sedam do deset dana prije. Često budemo i poznavani od strane neke organizacije ili ako se obilježava neki dan. Također, realizacija posjete može biti u sklopu nekog projekta u skupini.

6. Opišite tijek dogovora između suradnika/ odgajateljice kolegice/ unutar lokalne zajednice.

Kako sam radila cjelodnevno, najčešće sam sve dogovarala s kolegicom iz susjedne skupine. Razgovarale smo i izmjenjivale informacije kada ćemo posjetiti, što ćemo posjetiti i samu organizaciju prilikom obilaska, odnosno kako ćemo osigurati djecu u prometu. Znale smo pozvati i roditelje, pedagoginju ili spremačice koji su prilikom posjete slobodni da nam pripomognu prilikom šetnje do zajednice. Stručnim suradnicima smo se najavile smo i razgovarale kako bi posjetili određenu lokalnu zajednicu, a oni dalje dogovaraju telefonski ili odu do zajednice i upitaju za mogućnost posjete.

7. Pamтите li neku posjetu? Po čemu? Ispričajte ukratko. Što vas je posebno dojmilo?

Djeca su najviše bila oduševljena promatračnicom ptica. Promatračnica se nalazi malo dalje od središta grada, međutim malo je roditelja vodilo djecu tamo. Većina djece je bila oduševljena samim dolaskom. Također, jedna gospođa nam je sve objašnjavalo o pticama karakterističnim za naš kraj. Pored ptica tu su bile i druge životinje, pa su im tom prilikom pokazali odbačenu kožu od zmije što im je isto bilo vrlo interesantno. Tamo su

za djecu pripremili i neke aktivnosti poput crtanja ptica i modeliranja njihovih krila od glinamola. Ne sjećam se da je bilo posjete koja djeci nije bila zanimljiva.

Intervju s norveškim odgajateljima

Ispitanik A, godinu dana rada u dječjem vrtiću

1. Za posjetu kojih organizacija u lokalnoj zajednici su djeca najviše zainteresirana?

Djeca su zainteresirana za odlazak bilo gdje, uvijek i bilo kada. Najčešće se posjećuju ustanove i zajednice koje su na hodajućoj udaljenosti. Za moj vrtić to bi bio starački dom tj. zajednica u kojoj ima i samo starih, ali zdravih do dementnih i bolesnih osoba. Djeca budu u zajedničkom dnevnom boravku, blagovaoni i igraju se slobodno s njima, pjevaju im ili razgovaraju. U ovoj aktivnosti sudjeluju i najmlađa djeca. Ponesu svoje matpakke odnosno kutiju s obrokom, i onda zajedno jedu. Za moj vrtić je to jednom tjedno. Ponekad se preskoči zbog nekih razloga, ali nastoji se da bude redovno.

Također za vjerske praznike ide se u crkvu. To nije obavezno i roditelji se izjašnjavaju žele li da djeca sudjeluju u tome ili ne. Djeca koja idu najčešće sudjeluju u kratkoj posebno priređenoj Misi sa pričom i pjesmicama i to je o Božiću i Uskrsu. Djeca koja ne idu imaju organiziran redovan dan u vrtiću. Još jedna od događaja koje organiziramo u vrtiću je overnatting. To je jedna večer, noć koju školarci provode u vrtiću te spavaju u vrtiću prije nego odu u školu. Također imaju više puta godišnje s roditeljima ili doručak u vrtiću ili popodne igranje u vrtiću npr vinterfest, sommerfest, avslutning (zabava povodom kraja godine).

2. Koliko često djeca obilaze mjesta/organizacije u lokalnoj zajednici? O čemu to najviše ovisi (roditeljima, stručnim suradnicima, lokalnoj zajednici, djeci)?

Djeca skoro svakodnevno idu på tur, što su ustvari šetnje, po zimi se skijaju, sanjkaju, po suncu voze bicikle ili samo hodaju. To nema toliko veze s drugim ustanovama, ali zajednica organizira ponekad neke susrete, kao sportske, ali bez natjecanja nego idu skupa i voze se. Takve susrete organiziraju dva puta godišnje,

odnosno organiziraju se zimske i proljetne sportske igre. Također jednom godišnje lokalna zajednica ima aukciju kućica od keksa (Pepperkakehus) gdje kupuju te kućice koje djeca vrijedno izrađuju u svim vrtićima. Djeca ne idu nikamo, ali dan aukcije je velika stvar i raduju se koliko su zaradili i zajedno planiraju što će kupiti za te novce.

Jednom godišnje dolaze vatrogasci s vozilom i opremom. Djeca budu izrazito sretna i zainteresirana jer im se omogući da sve isprobaju. Za Nacionalni dan Samija često dođe neki pripadnik te manjine pa im pokazuje slike i priča o tome te donese tradicionalnu odjeću i alate. 17.5. na Dan državnosti i Dječji dan je najveći i najljepši praznik u državi jer se svi oblače u tradicionalnu odjeću bunad, sređuju se i idu u "tog", vlakčić tj. povorku kroz grad. Tu sudjeluju svi vrtići, škole, ali i roditelji.. Za to se djeca pripremaju danima, izrađuju zastave, pjevaju pjesmice i himnu. Naš vrtić ima svoje leir plass gdje koriste roštilj kućice ili šator u stilu Samija gdje se mogu zimi ugrijati uz vatricu i roštiljati.

3. Na koji način pripremate djecu za odlazak u neku od lokalnih zajednica (u smislu da im općenito najavite što će tamo vidjeti)? Dogovarate li neka posebna pravila za odlazak?

Priprema ovisi o događanjima na kojima djeca sudjeluju. Za pripremu više najavljujemo i ispričamo što ustvari služi da se djeca ne bi prepala, posebice oni najmlađi. Posebna pravila su da svako dijete i odrasli koji napušta vrtić mora imati reflektirajući prsluk na sebi s imenom vrtića i brojem telefona. To je nužno radi sigurnosti, u slučaju da se izgubi dijete, a s druge strane uočljiviji su u prometu. Takvi izlasci traju najduže 3 sata i tada djeca nose te matpakke da bi u ustanovi koju posjećuju jela.

4. Što radite s djecom nakon obilaska neke organizacije u lokalnoj zajednici (razgovor, izrada plakata, igrokaz)?

Nakon povratka s nekog obilaska o odgajatelju ovisi hoće li ili neće biti neke popratne aktivnosti. Najčešće odgajatelji potaknu djecu da nešto nacrtaju ili malo porazgovaraju o posjetu. U našoj odgojnoj skupini isprintamo par fotografija u većem formatu, pa je to povod za učenje novih riječi ili mali razgovor s najmlađima. Upitamo

ih što su vidjeli i naučili, pa prema njihovim odgovorima procjenjujemo koliko su zainteresirani za određen segment koji su doživjeli prilikom određene posjete.

5. Na koji način dogovarate suradnju, u smislu koju vrstu komunikacije koristite prije posjete (mail, poziv)? Koliko unaprijed? Od čega počinje sama realizacija odlaska?

Unutar vrtića dogovaramo gdje ćemo ići u posjetu. Pedagogijski lider razgovara sa svim članovima odgojnih skupina i prema njihovim izjavama, odnosno onime što je trenutno u dječjem interesu, donosi odluku koji dio lokalne zajednice ćemo posjetiti. Zatim pedagogijski lideri i predstavnici određene zajednice dogovaraju dolazak. Imaju sastanak tjedan do dva prije našeg dolaska na kojem dogovore sve što je potrebno vezano za dolazak djece u određenu ustanovu. Nekoliko dana prije, dolazak se potvrđuje putem maila ili poziva. Pedagogijski lideri dogovaraju i prijevoz autobusom ukoliko nam je potrebno.

6. Opišite tijek dogovora između suradnika/ odgajateljice kolegice/ unutar lokalne zajednice.

Nekoliko nas odgajatelja unutar skupine razgovaramo koju su dječji interesi tako da kada pedagogijski lider sazove sastanak možemo konkretno reći i pomoći u odabiru lokalne zajednice. Kada odlučimo, pedagogijski lider se javlja ustanovu putem maila ili poziva te im javlja informacije koliko djece bi došlo. Ustanova tada javlja kada su slobodni te svi zajedno donosimo odluku kada i kako bi bilo najidealnije organizirati posjetu.

7. Pamтите li neku posjetu? Po čemu? Ispričajte ukratko. Što vas je posebno dojmilo?

Jako me dojmila posjeta božićnoj misi za djecu. Bila je to prava Misa, ali toliko prilagođena za najmanje da su svi uživali. Svećenik je imao pravi prikaz rođenja Isusova i s kratkim potezima je mijenjao slike, a djeca su zbog tog načina bila prikovana kao da je najbolja predstava u pitanju. Nakon toga djeca su sudjelovala u prikazu Sv. Tri kralja, a on je tijekom toga držao i propovijed. To je sve bilo tako lijepo upakirano uz pjesme, pljeskanje i slikanje da je tih sat vremena prošlo u 10 minuta!

Isto tako suradnja sa staračkim domom je nešto što me jako oduševilo. Nije bilo neke posebne pripreme djece za tu posjetu, već je poanta da su tamo i skupa u nekim svakodnevnim situacijama tako da i djeca i starije osobe pozitivno djeluju jedni na druge.

Ispitanik B, 10 godina rada u dječjem vrtiću

1. Za posjetu kojih organizacija u lokalnoj zajednici su djeca najviše zainteresirana?

U našem vrtiću se gleda da djeca svaki tjedan, odnosno svake srijede ide negdje. Djeca nemaju neke posebne želje gdje bi voljeli ići, ali interes za odlazak bilo kamo je uvijek izuzetno velik. Ovisno o uzrastu se organiziraju različite posjete ustanovama lokalne zajednice, pa tako djeca od 4 godine starosti idu u policijsku stanicu i u banku, a isto tako smo organizirali da djeca posjete polarni institut i vide polarnu svjetlost. Za predškolce se organizira posjet u policijsku stanicu, a za njih je i posebno značajno da od siječnja svaki tjedan idu u škole koje će pohađati, kako bi upoznali okolinu i osoblje škole i lakše se prilagodili školama koje će kasnije pohađati. Kada se proslavlja Bajram organizira se da djeca idu u džamiju i tu zaista bude velik odaziv.

2. Koliko često djeca obilaze mjesta/organizacije u lokalnoj zajednici? O čemu to najviše ovisi (roditeljima, stručnim suradnicima, lokalnoj zajednici, djeci)?

U našem vrtiću to bude srijedom, ali općenito se gleda da djeca jednom tjedno idu nekamo. Najčešće „pedagogijski lider“ organizira sastanak na kojemu se odlučuje prema dječjim interesima gdje bi se išlo. Tijekom godine se obilježavaju i praznici poput Dana državnosti. To je poseban dan za djecu i tome se jako vesele. Najčešće se za djecu organizira kazališna predstava, radionice i razne igre. Djeca se vesele jer pjevaju dječje pjesme i himnu.

3. Na koji način pripremate djecu za odlazak u neku od lokalnih zajednica (u smislu da im općenito najavite što će tamo vidjeti)? Dogovarate li neka posebna pravila za odlazak?

Najčešće sedam dana prije odlaska se priča o tome kamo će se ići i na taj se način ukratko predstavi djeci lokalna zajednica koja se posjećuje. Razgovor ide u smjeru da se djecu najprije upita što očekuju da će tamo vidjeti i raditi, a zatim im ukratko objasnimo. Naš vrtić funkcionira na način da djecu okupimo oko 14 sati i tada im ukratko kažemo što ćemo vidjeti te dogovaramo pravila koja moraju poštivati. Najčešće ponavljamo pravila ponašanja u prometu i u ustanovi koju posjećujemo.

4. Što radite s djecom nakon obilaska neke organizacije u lokalnoj zajednici (razgovor, izrada plakata, igrokaz)?

Razgovaramo o onome što smo vidjeli. U većini slučajeva posjete lokalnoj zajednici potiču da proširujemo priču i osmišljavamo nove aktivnosti na temu posjećenog mjesta. Nedavno smo bili na farmi i kada smo se vratili djeca su ostala pod dojmom i govorili su svoje utiske. Kasnije smo iz tog posjeta radili na aktivnosti izrade naše vlastite farme. Još jedna posjeta koja im se jako svidjela je da su obilazili svoje domove. Djeca su išla u skupinama od kuće do kuće gdje žive i nakon toga su pravili plakat sa slikama i tlocrtom gdje žive. Bili su oduševljeni time jer su saznali gdje njihovi prijatelji žive.

5. Na koji način dogovarate suradnju, u smislu koju vrstu komunikacije koristite prije posjete (mail, poziv)? Koliko unaprijed? Od čega počinje sama realizacija odlaska?

Organizacije unutar lokalne zajednice znaju da će ih dječji vrtić u jednom trenutku posjetiti, pa im se sam posjet najavi putem maila. Ovisno o tome što se posjećuje određuje se koliko vremenski ranije. Primjerice, kada smo posjećivali farmu najavili smo posjetu dva mjeseca unaprijed, a s druge strane za posjetu polarnom institutu smo najavili dva dana prije. U onim organizacija u kojima nismo često i koji nisu naviknuti na dolazak djece najavimo dosta ranije kako bi se mogli pripremiti. Jedna od zanimljivih suradnji bila je kada su roditelji predstavljali svoja zanimanja. Djeca tada budu jako zainteresirana. Najviše su se obradovali jednoj mami koja je bagerista i posjeduje svoj bager.

Sama realizacija kreće od toga da pedagoški lideri, odnosno odgajatelji s nešto više iskustva rada, organiziraju sastanak na kojem razgovaraju s ostalim odgajateljima

gdje bi se moglo ići. Nakon dogovora s odgajateljima on dogovara s institucijama kada, gdje i kako će se to realizirati.

6. Opišite tijek dogovora između suradnika/ odgajateljice kolegice/ unutar lokalne zajednice.

U dogovoru s pedagoškim liderom odlučujemo što ćemo posjetiti. Naravno pratimo dječje interese i prema tome sastavljamo popis mogućih posjeta i suradnji s lokalnom zajednicom. Pedagoški lider javlja se određenoj ustanovi putem maila ili poziva te im govori razlog naše posjete. Od ustanove koje se posjećuje očekuje se da se izjasni oko slobodnog vremena za dolazak. Svo osoblje vrtića zajedno odlučuje kada će se posjeta organizirati i koliko će djece i odraslih biti. Ukratko, može se reći da većinu organizacije obavlja pedagoški lider, dok odgajatelji i ostali stručni suradnici samo pripomažu ukoliko je potrebno.

7. Pamтите li neku posjetu? Po čemu? Ispričajte ukratko. Što vas je posebno dojmilo?

Osobito me dojmilo kada smo organizirali posjete roditeljima na radnim mjestima, a jedna od značajnijih je bila posjeti mami bageristi. Djeci se to jako dopalo i imali su priliku provozati se u bageru. Takve vrste suradnje s roditeljima pokazuju kod djece veliku zainteresiranost jer djeca imaju priliku pokazati skupini sebe i svoje roditelje. Na taj način se svi međusobno upoznaju i zbližavaju. Također svidjela mi se i posjeta polarnom institutu gdje su djeca imala priliku vidjeti modele polarnih životinja te su im se posebno svidjele priče o polarnim istraživačima.

Ispitanik C, 11 godina rada u dječjem vrtiću

1. Za posjetu kojih organizacija u lokalnoj zajednici su djeca najviše zainteresirana?

U našem vrtiću djeca su jako zainteresirana za posjete lokalnoj zajednici. Najčešće se organiziraju posjete onim organizacijama i ustanovama koje su nam najbliže, a u našem slučaju je to posjeta knjižnici. U knjižnici su knjižničari znali organizirati čitanje knjiga, pa smo o tome razgovarali po dolasku u vrtić. Blizu nam je i dom za starije

tako da se i tamo organizira posjet ukoliko bude interesa. Također sama organizacija posjete najčešće ovisi o tome jesmo li u kakvom projektu. Djeca budu zainteresirana za temu projekta tako da odlaskom u lokalnu zajednicu samo zaokružimo i produbimo dječji interes.

2. Koliko često djeca obilaze mjesta/organizacije u lokalnoj zajednici? O čemu to najviše ovisi (roditeljima, stručnim suradnicima, lokalnoj zajednici, djeci)?

U našoj odgojnoj skupini djeca obilaze od 2 do 4 puta mjesečno neku od lokalnih zajednica. Najčešće to bude knjižnica ili lokalni dom kulture. U lokalnom domu kulture znaju se organizirati igre za djecu i odrasle te vrlo rado sudjeluju sve dobne skupine. Odlasci u ustanove i organizacije lokalne zajednice su u zavisnosti od djece, odgajatelja, stručnih suradnika i trenutnog projekta. Ukoliko djeca za obilaske lokalne zajednice pokazuju veliki interes i može se povezati s trenutnom temom projekta, osoblje vrtića se trudi češće organizirati. U većini vrtića u Norveškoj vrijedi nepisano pravilo da se jednom tjedno organizira odlazak u neku organizaciju ili ustanovu u lokalnoj zajednici, no sve ovisi o vrtićkom kolektivu i mogućnostima.

3. Na koji način pripremate djecu za odlazak u neku od lokalnih zajednica (u smislu da im općenito najavite što će tamo vidjeti)? Dogovarate li neka posebna pravila za odlazak?

Na početku pedagoške godine detaljno razgovaramo o pravilima. Pravila su uglavnom vezana za ponašanja u prometu i međusobnom pomaganju izvan prostora vrtića. Kada djeca nauče dogovorena pravila, pripreme postaju kraće jer se djeca naviknu i to im postaje rutina. Svakako da prilikom odlaska u lokalnu najavimo djeci što će tamo vidjeti i što će tamo raditi. Upitamo ih kakva su njihova očekivanja i razgovaramo što do sad znaju o mjestu koje posjećujemo. Kroz ovaj informativni razgovor ih pripremamo za posjetu.

4. Što radite s djecom nakon obilaska neke organizacije u lokalnoj zajednici (razgovor, izrada plakata, igrokaz)?

Ukoliko smo išli radi projekta uobičajeno je da nakon obilaska imamo konkretan cilj zašto smo išli, pa naspram njega imamo različite aktivnosti. Kako smo imali projekt

vezan za knjižnicu, nakon posjete smo posudili nekoliko slikovnica koje smo čitali i razgovarali o njima. Djeci se naročito dopao način rada knjižnice, pogotovo posudbe knjiga, stoga smo gledali da im to približimo na način da sami naprave svoje iskaznice i posuđuju knjige. Iz toga se kasnije nadovezuju druge aktivnosti.

5. Na koji način dogovarate suradnju, u smislu koju vrstu komunikacije koristite prije posjete (mail, poziv)? Koliko unaprijed? Od čega počinje sama realizacija odlaska?

Kod nas u vrtiću realizacija počinje praćenjem dječjih interesa i pravljenjem mape na osnovu koje planiramo daljnji rad. Najčešće pedagoški lideri koriste mail kao komunikacijsko sredstvo. Nema pravila koliko će se ranije dogovoriti posjeta, ali sve ovisi o tome što posjećujemo. Za ustanove koje ne posjećuje često to bude do dva mjeseca ranije, a za ustanove u kojima smo često bude do nekoliko dana unaprijed.

6. Opišite tijek dogovora između suradnika/ odgajateljice kolegice/ unutar lokalne zajednice.

Cijelu organizaciju suradnje i odlaska u lokalne zajednice određuje pedagoški lider. On organizira sastanak na kojemu odlučuje zajedno s drugim osoblje što će se posjetiti. Zatim u mailu napiše koji je glavni cilj dolaska, koliko djece i odraslih je planirano za dolazak te upita za slobodne datume ili predloži datum kada bi došli u posjetu. U zavisnosti od dobivenog odgovora, odnosno slobodnog datuma organiziramo posjetu i ostalo što je za nju potrebno.

7. Pamтите li neku posjetu? Po čemu? Ispričajte ukratko. Što vas je posebno dojmilo?

Najviše me dojmio odlazak u dom za starije pred Dan državnosti. Djeca su pripremila pjesmice koje su pjevali starijima. Proveli su tamo lijepo i kvalitetno vrijeme sa starijima te su se družili s njima, igrali društvene igre i ručali. Posebno me obradovalo njihovo međusobno druženje i razgovori te način na koji su djeca utjecala na starije.